

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน
จังหวัดพัทลุง

โดย
นางสาวปาณิตา แสไพศาล

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการประกอบการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน
จังหวัดพัทลุง

โดย
นางสาวปาณิตา แสไพศาล

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการประกอบการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**TOURISM DEVELOPMENT GUIDELINES : A CASE STUDY OF TALAENOI,
PHANANGTUNG SUBDISTRICT, PHATTHALUNG PROVINCE**

**By
Panita Saepaisarl**

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION

Program of Entrepreneurship

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2011

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง” เสนอโดย นางสาวปาณิดา แสไพศาล เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทสนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเงิน ช่อภักดี

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.สวรรษา ชรรมอภิล)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชนินทร์รัฐ รัตนพงษ์ภิญโญ)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเงิน ช่อภักดี)
...../...../.....

51602726: สาขาวิชาการประกอบการ

คำสำคัญ: แนวทาง / การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว / ทะเลน้อย / ตำบลพนาสูง / จังหวัดพัทลุง

ปานิตา แสไพศาล: แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ทะเลน้อย ตำบลพนาสูง จังหวัดพัทลุง. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเงิน ช่อภักดี. 82 หน้า

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย ศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการและความพึงพอใจของชุมชนและนักท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ศึกษาดำเนินการศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลพนาสูง ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า 1. ทะเลน้อยมีพืชพรรณและนกน้ำมากมาย มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำ จึงเหมาะแก่การมาท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ 2. ด้านแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพบปัญหาคือ 1) งบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยว 2) ปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่ เนื่องจากประชากรเพิ่มขึ้นและมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และขาดการอนุรักษ์สร้างจิตสำนึกจากหน่วยงานภาครัฐ 3. ชุมชนพร้อมที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจะได้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นระบบพร้อมกับการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น 4. การจัดโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมเหมาะสมและเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ ลานจอดรถ และศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

สาขาวิชาการประกอบการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

51602726: MAJOR: ENTREPRENEURSHIP

KEY WORD: AN APPROACH/ TOURIST ATTRACTIONS DEVELOPMENT/ TALAENOI/
PHANANGTUNG SUBDISTRICT/ PHATTHALUNG PROVINCE

PANITA SAEPAISARL: TOURISM DEVELOPMENT GUIDELINES: A CASE STUDY OF
TALAENOI, PHANANGTUNG SUBDISTRICT, PHATTHALUNG PROVINCE. INDEPENDENT
STUDY ADVISOR: ASST. PROF. DUANG-NGERN SURPAKDEE, Ph.D. 82 pp.

The purposes of this research were to study an approach to develop Talaenoi as a tourist attraction, to study the current situation of this location, the need and satisfactions of the community and tourists, and the tourism infrastructure in order to plan to improve the quality of tourism infrastructure and to promote the tourism. The study was conducted by Qualitative Method and interview with Phanangtung subdistrict administrative officers, people in the community and tourists.

The results can be concluded as followings: 1. Talaenoi has various kinds of plants and a lot of waterfowls. It also provides land and water activities, therefore it is suitable for leisure travelling. 2. For tourism development approaches, many problems were found such as 1) the budget is not sufficient for developing to increase tourism potential, 2) there is a degradation of the area due to population increasing, the use of natural resources, and lack of campaign awareness raising from the public sector. 3. Community is ready to develop a tourist attraction in order to have a systematic management of natural resources along with an income growth. 4. Tourism infrastructure and facilities are overall appropriate and sufficient to support tourists. However, there is an urgent need to improve tourism infrastructure in three areas; toilets and showers, parking and tourist information center. The finding of this study will be useful to organizations and institutes involved for a use in planning, determining policy in sustainable tourism destinations development which continue to promote tourism later.

Program of Entrepreneurship Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2011

Student's signature

Independent Study Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระ เรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเงิน ช่อภักดี (อาจารย์ที่ปรึกษา) อาจารย์ ดร. สวรรยา ธรรมอภิพล และอาจารย์ ดร.ธนิษฐ์ รัตนพงษ์ภิญโญ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ ให้ความรู้ความเข้าใจ และแนวทางการศึกษา ตลอดจนช่วยเหลือตรวจสอบแก้ไขและเพิ่มเติมในส่วนต่างๆ ทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลพนางตุง ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง สำหรับการเก็บข้อมูล ทำให้การศึกษานี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณกำลังใจ และความห่วงใยที่มีมาโดยตลอด จากคุณพ่อ คุณแม่ คุณยาย และคุณน้าๆ ทั้งยังสนับสนุนด้านการศึกษาโดยตลอด ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ SUMBA1 ที่ก่อเกิดประสบการณ์และมิตรภาพที่ดีร่วมกัน ขอขอบคุณกลุ่มเพื่อน SU และ SW สำหรับกำลังใจและแรงกดดันจนสำเร็จการศึกษารั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการศึกษาทุกท่าน ในทุกขั้นตอน หากบุคคลใดที่มีได้เอ่ยนาม ผู้ศึกษาใคร่ขอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	4
ขอบเขตการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	7
แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	12
การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	16
การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของประเทศไทย	22
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
3 ระเบียบวิธีการศึกษา	32
แหล่งข้อมูล	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	33
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	34
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา.....	35

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษา.....	36
ผลการศึกษาศภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย	36
ผลการศึกษาความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทะเลน้อย.....	48
ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวทะเลน้อย .	51
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย	51
5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
สรุปผลการศึกษา.....	61
อภิปรายผล	63
ข้อเสนอแนะในการศึกษา	70
บรรณานุกรม	72
ภาคผนวก	75
ประวัติผู้วิจัย	82

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21.....	10
2	องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	15
3	แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม	20
4	ภาพผลิตภัณฑ์จากกระชูด.....	41
5	ภาพบ้านพักภายในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย.....	42
6	ภาพที่พักของเอกชน.....	43
7	ภาพลานจอดรถแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย	43
8	ภาพท่าเทียบเรือของเอกชน	44
9	ภาพศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวทะเลน้อย.....	45

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเคลื่อนไหวในส่วนของการพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันทั่วโลกมีแนวโน้มการพัฒนาท่องเที่ยวไปในแนวทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) มากยิ่งขึ้น มีการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Green Tourism) อย่างเป็นรูปธรรมทั่วโลก พร้อมทั้งมีความพยายามที่จะพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวในแนวทางที่ยั่งยืน ซึ่งจะก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมน้อยที่สุด

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวจากยุโรปและเอเชียที่ลดลงอย่างมาก นักท่องเที่ยวในโซนเอเชียที่ลดลงถึง 50 เปอร์เซ็นต์ และโซนยุโรปที่ลดลงเพียง 10 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากเกิดความขัดแย้งในประเทศทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการชะลอตัวลดลง ทางกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจึงมีแผนยุทธศาสตร์การกระตุ้นการท่องเที่ยว พ.ศ. 2552-2555 โดยกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยว 5 ด้าน คือ 1. เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย 2. หยุดยังการชะลอตัวของภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศ 3. พัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศให้ขยายตัวอย่างสมดุลต่อเนื่อง รวมถึงสร้างโอกาสและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนและประกอบกิจการ 4. ส่งเสริมการขยายการท่องเที่ยวชุมชนในรูปแบบเครือข่ายเพื่อเพิ่มระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยว 5. สร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยมาตรการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็วนับว่าเป็นผลดีในเชิงเศรษฐกิจเพราะสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมากและเป็นการสร้างงานให้กับคนไทย แต่ในทางกลับกันจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งท่องเที่ยวได้เช่นเดียวกัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ ทางชีวภาพ ทางสังคมศิลปวัฒนธรรมตลอดจนแรงงานบริการของประชาชนในประเทศเมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้พัฒนาขึ้นมีการใช้ทรัพยากรเหล่านี้มากยิ่งขึ้น ย่อมก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็น

อุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ มีองค์ประกอบที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับหลากหลายสาขาวิชาชีพทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นมากมาย เช่น ธุรกิจด้านที่พัก ธุรกิจด้านอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจด้านขนส่ง ธุรกิจนำเที่ยวและธุรกิจอื่นๆ ขณะที่ประเทศไทยการเจริญเติบโตและการพัฒนามีการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ทำให้การพัฒนาในสมัยก่อนที่ผ่านมาจากหลักวิชาการและขาดประสบการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจในด้านต่างๆ จึงส่งผลให้ประเทศไทยประสบปัญหาอย่างมากกับการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ไม่คุ้มค่ากับการเสียไป ที่สำคัญส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ จนก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและมีปัญหาวิกฤติเกิดขึ้น ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเองและปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เช่น ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวและปัญหาอื่นๆ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้หากการจัดการที่ดีย่อมมีระบบระเบียบ ในที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม เพราะเป้าหมายหลักของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอยู่ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เป็นลูกค้าที่มีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจะต้องสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวและต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในระยะยาว ถ้าปัญหาเหล่านั้นไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังย่อมทำให้แหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถฟื้นฟูกลับสู่สภาพเดิมและไม่เป็นแหล่งจูงใจของนักท่องเที่ยวอีกต่อไป ในที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยรวม ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการเตรียมการและการจัดการที่ดี โดยเฉพาะการจัดการโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว ที่จะอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ สังคมและวัฒนธรรม ให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาอย่างเคร่งครัดโดยไม่ให้สภาพแวดล้อมเดิมต้องเปลี่ยนแปลง

จังหวัดพัทลุง เป็นเมืองแห่งขุนเขาที่เก่าแก่โบราณเมืองหนึ่งของภาคใต้ ซึ่งเป็นหนึ่งในสองจังหวัดทางภาคใต้ที่ไม่ติดทะเล อีกจังหวัด คือ จังหวัดยะลา ตัวเมืองจังหวัดพัทลุงมีเขากทะเลเป็นสัญลักษณ์สูงเด่นมองเห็นแต่ไกล เป็นเมืองต้นกำเนิดหนังตะลุงและโนรา มีประวัติสันนิษฐานว่าพัทลุงเป็นเมืองที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ตัวเมืองเดิมตั้งอยู่ที่เขาหัวแดง ฝั่งตรงข้ามกับเมืองสงขลาในปัจจุบัน แต่เนื่องจากมีภัยต่างๆ มารบกวนทำให้ต้องย้ายเมืองไปตั้งอยู่ตามตำบลต่างๆ หลายครั้ง แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุงที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ ทะเลน้อย เป็นแหล่งนกน้ำใหญ่ที่สุดในประเทศไทยที่นักดูนกทุกคนใฝ่ฝันจะมาเที่ยวชม นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติแล้ว โบราณสถาน

วัดต่างๆ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ก็เป็นสิ่งที่ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของเมืองพัทลุง

ทะเลน้อย คือ แหล่งน้ำขนาดใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ 17,500 ไร่ และพื้นที่ป่าในบริเวณใกล้เคียงคิดเป็นเนื้อที่รวมกันประมาณ 285,625 ไร่ ทะเลน้อยเป็นแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ เป็นแหล่งเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดพัทลุง เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับประเทศ มีทิวทัศน์ที่สวยงาม สามารถสัมผัสธรรมชาติได้อย่างใกล้ชิด ทั้งพืชพรรณและนกน้ำแปลกตาที่ไม่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นกน้ำ มีราว 187 ชนิด ทั้งนกประจำถิ่นอาศัยอยู่ประจำตลอดปี และนกอพยพย้ายถิ่น โดยจะอพยพมาในช่วงฤดูหนาว ช่วงที่นกมีประชากรมากที่สุดอยู่ระหว่างเดือนตุลาคมถึงมีนาคม ซึ่งในช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ก็จะเป็นช่วงที่งดงาม เพราะบรรดาบัวหลากหลายสายพรรณ จะชูดอกงามสะพรั่ง (จังหวัดพัทลุง จึงจัดเทศกาลเทศกาล “ล่องเรือ แลนทะเลน้อย” ขึ้นทุกปี)

ทะเลน้อย ประสบปัญหาต่างๆ เช่น ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง ขาดการประสานงานกับภาคเอกชน ในการส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว การให้บริการด้านการท่องเที่ยวและที่พักยังเป็นการบริหารงานที่ไม่ใช่มืออาชีพ แต่ในปัจจุบันปริมาณนักท่องเที่ยวมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาเที่ยวชม ส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมในอนาคต ปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่า และวิถีชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาดังกล่าวล้วนส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการพื้นที่ในด้านการให้บริการต่างๆ ให้มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมต่อขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในทะเลน้อย โดยสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ในประเด็นต่อไปนี้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ ประกอบด้วย การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่าทราบถึงสภาพปัจจุบันของพื้นที่จะทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสภาพแวดล้อม ที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อการจัดการสภาพแวดล้อมในพื้นที่เป็นปัจจัยหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานสำหรับการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในที่สุด ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมิต้องไปประกอบอาชีพที่เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การลักลอบล่าสัตว์ป่า และอาจจะหันมาให้บริการ

ทางการท่องเที่ยวและการประดิษฐ์ศิลปหัตถกรรมงานฝีมือเป็นของที่ระลึก จนเกิดความห่วงหาใน ทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมถึงความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อที่จะรักษาพื้นที่ให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถที่จะรองรับได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ปัญหาการวิจัย

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในทะเลน้อย ทำได้อย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ควรเป็นอย่างไร
3. แนวทางการปรับตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเป็นอย่างไร
4. บทบาทของภาครัฐ เอกชน และประชาชน ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย ต.พนาสูง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
2. เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวทะเลน้อย
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษา แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่ ศึกษาพื้นที่ทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงเท่านั้น
2. ขอบเขตเนื้อหา ได้กำหนดประเด็นศึกษาออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ ได้กำหนดประเด็นศึกษาไว้ดังนี้

2.1.1 ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะ

ภูมิอากาศ

2.1.2 ศึกษาสภาพแวดล้อมทางชีวภาพ ได้แก่ สภาพป่าไม้ พันธุ์ไม้และสัตว์ป่า

2.1.3 ศึกษาปัจจัยเสริมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกและการ

บริการต่างๆ ที่มีอยู่ อันได้แก่ สถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้า การคมนาคมขนส่งของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2.2 ศึกษาถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

2.3 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในส่วนที่ยังขาดเมื่อเทียบกับบริบทของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3. ขอบเขตระยะเวลา การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวในทะเลน้อย

4. ขอบเขตประชากร ศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ

4.1 เจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ทะเลน้อย ตำบลพนางตุง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

4.2 ชุมชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในตำบลพนางตุง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

4.3 นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทะเลน้อย ในช่วงระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนมกราคม พ.ศ. 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาไว้ให้อนุชนรุ่นหลังต่อไป

สภาพปัจจุบันของพื้นที่ หมายถึง การจัดการสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว

ทะเลน้อย หมายถึง พื้นที่ชุ่มน้ำ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง อันมีคุณค่ายิ่งต่อระบบนิเวศ การดำรงชีพของประชาชน แหล่งความรู้ทางธรรมชาติวิทยา วัฒนธรรม และมีความสวยงามของทิวทัศน์ในการพักผ่อนหย่อนใจ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นรวมทั้งของที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ อากาศ บ้าน ห้วย หนอง คลอง บึง เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ หมายถึง พืชพันธุ์ธรรมชาติต่างๆ สัตว์ป่า ป่าไม้ สิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่อยู่รอบตัวเราและมวลมนุษย์

สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง สภาวะที่มนุษย์แสดงความสัมพันธ์และพฤติกรรมซึ่งกันและกัน รวมทั้งความรู้สึคนึกคิดที่เกิดขึ้นด้วย เช่น การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เวลามีปัญหาในทางกลับกันเช่น การปล้น ใจ ชิงทรัพย์ เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ หมายถึง สภาวะอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่างๆ ของชุมชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ควรเน้นความยั่งยืนเพื่อให้เกิดดุลยภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนแนวความคิดของหลักการ องค์ประกอบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบและแนวทางสำหรับการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
2. แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
3. การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
4. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย
5. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวม ความหมายของแนวคิด หลักการและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ปัจจุบันได้มีการปลุกกระแสการท่องเที่ยวให้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายด้วยน้ำมือมนุษย์ จึงอยากให้การท่องเที่ยวทุกประเภทมุ่งสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มากที่สุด เพื่อจะได้อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมไว้ให้มากที่สุดเช่นกัน

1.1 ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตต์วัฒนา (2548: 7) กล่าวถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่น

มีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างพอเพียง แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างชัดเจน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2553) กล่าวถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ยังรวมถึงการจัดบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดย 1. ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว 2. ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว 3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน 4. ต้องชี้แนะภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ

ยูวดี นิรัตน์ตระกุล (2538: 51) กล่าวถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องใช้ทุนธรรมชาติอย่างมีขีดจำกัด และให้มีความมั่นคงยั่งยืน และท้ายที่สุดจะต้องคืนทุนต่อสังคม ในที่นี้หมายถึง การให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสตั้งแต่เริ่มรับรู้ ตัดสินใจมีส่วนร่วมและรับประโยชน์เหล่านี้ ถือเป็นกระบวนการที่สมบูรณ์ พิจารณาทั้งในเรื่องทุนธรรมชาติ และทุนทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อทุนทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่

สรุปได้ว่า ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ไม่รบกวนสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม และประเพณีของท้องถิ่น โดยที่นักท่องเที่ยวควรต้องศึกษาสภาพความเป็นไปของท้องถิ่นที่ไปเยือน ขณะเดียวกันคนในท้องถิ่นก็ต้องเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนให้กับนักท่องเที่ยว และร่วมรักษาคูณค่าของสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตให้คงอยู่สืบไป เพื่อที่คนรุ่นหลังจะได้สัมผัสคุณค่าเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

1.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หรือที่รู้จักกันดีในนามการประชุมสุดยอดของโลก (Earth Summit) หรือ การประชุมริโอ (Rio Conference) เป็นการประชุมระดับผู้นำประเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา จัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2535 ณ กรุง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะกำหนดยุทธศาสตร์ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาในทุกสาขาสำหรับประชาคมโลก เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปในอนาคต โดยที่ประชุมได้มีมติให้การรับรองเอกสาร 3 ฉบับ และอนุสัญญา 2 ฉบับ คือ

1.2.1 ปฏิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Rio Declaration on Environment and Development) ซึ่งเป็นหลักการเกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบของสหประชาชาติ ในการดำเนินงานพัฒนาเพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชน

1.2.2 แถลงการณ์เกี่ยวกับหลักการทางด้านป่าไม้ (Statement of Forest Principle) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบยั่งยืน

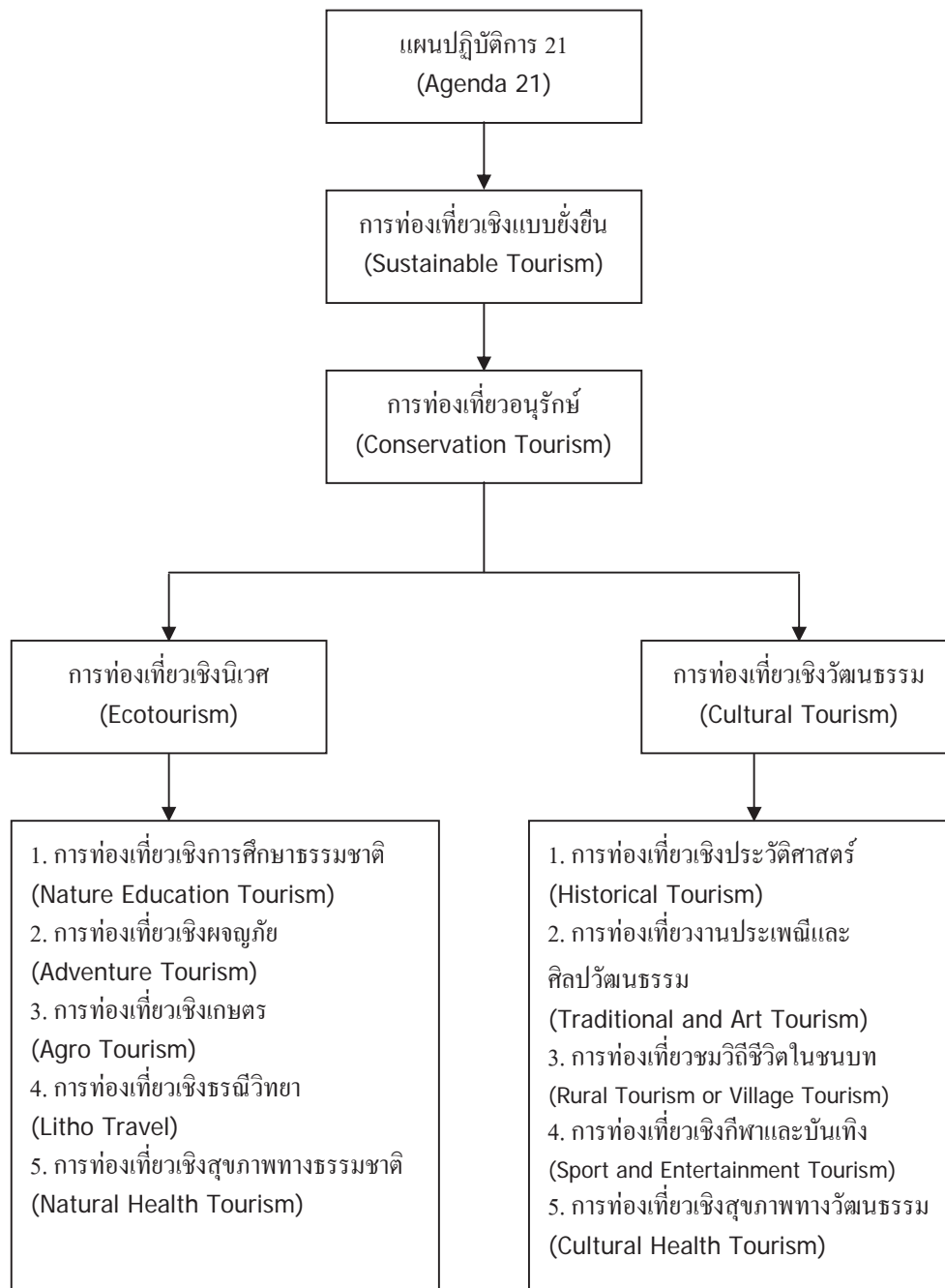
1.2.3 แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เปรียบเสมือนแผนแม่บทของโลก ในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

1.2.4 อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Framework Convention on Climate Change) มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาระดับก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสภาวะอากาศโลก

1.2.5 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity) เพื่อให้มีการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต และเพื่อให้เกิดการแบ่งปันผลตอบแทนอย่างเป็นธรรมจากการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

จะเห็นได้ว่าแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เป็นหนึ่งใน 5 ข้อของเอกสารสำคัญ ซึ่งแผนปฏิบัติการ 21 นี้ เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืนด้วยการกำหนดนโยบายของภาครัฐ เอกชน และประชากร การบริโภคและเทคโนโลยีนับเป็นพลังงานผลักดันหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม มีการเสนอนโยบายและแผนงานในการที่จะบรรลุถึงความสมดุลแบบยั่งยืนระหว่างบริโภค ประชากร และสมรรถนะของโลกต่อการค้าจุนสิ่งมีชีวิต รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีและเทคนิคต่างๆ ที่จะต้องตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างระมัดระวัง พร้อมทั้งได้ย้าถึงการพัฒนาแบบยั่งยืนที่จะเป็นหนทางเอาชนะในเรื่องของความยากจนและการทำลายสิ่งแวดล้อม โดยความร่วมมือความรับผิดชอบร่วมกันระดับโลก ที่ทำให้มั่นใจว่าทุกๆ ประเทศมีอนาคตมั่นคงและปลอดภัยร่วมกันมากยิ่งขึ้น

จากแผนปฏิบัติการ 21 ดังกล่าว ทำให้การท่องเที่ยวต้องปรับตัวสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนี้ทำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แล้วจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็นำไปสู่การท่องเที่ยวแบบใหม่อีก 2 รูปแบบ คือ

ภาพที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21
ที่มา: บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548),

1.3 หลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วรรณา วงษ์วานิช (2546: 148) กล่าวถึง หลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะมีผลดีต่อท้องถิ่นในด้านการสร้างเศรษฐกิจชุมชน มีการวางแผนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์อันยาวนานที่สุด โดยมีหลักการดังนี้

1.3.1 การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างดีพอ คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างชาญฉลาด ประหยัด โดยคำนึงถึงคุณค่าทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3.2 ลดการบริโภคและการใช้ทรัพยากรโดยไม่จำเป็นและลดอัตราของเสีย มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่หายาก และการวางแผนการจัดการของเสียและสิ่งปฏิกูล

1.3.3 ส่งเสริมคุณค่าของทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ให้เป็นที่ชื่นชมและแพร่หลายมากขึ้น

1.3.4 ร่วมมือกับองค์กรอื่น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว

1.3.5 ส่งเสริมกิจกรรมและพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว โดยส่งเสริมทางด้านการประชาสัมพันธ์ นโยบาย เงินทุน กิจกรรมฝึกอบรม การตลาด เป็นต้น

1.3.6 การพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม วิธีในการพัฒนาท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เช่น อบรมมัคคุเทศก์ อบรมด้านวัฒนธรรม ด้านศิลปะพื้นเมือง เป็นต้น

1.3.7 จัดเตรียมข้อมูลหรือคู่มือด้านการท่องเที่ยว เป็นการบริการด้านการขายอย่างหนึ่งแก่นักท่องเที่ยว

1.3.8 การประเมินผลหรือการวิจัย ตรวจสอบผลดี ผลเสีย ผลกระทบด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และนำผลมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า หลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 1. ต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง 2. ต้องมีการจัดระบบการจัดการของเสียในท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรมให้เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวในระยะยาว และให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อส่งเสริมรายได้ รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยว 3. ภาครัฐบาลและเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการประสานงานระหว่างผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้

ประกอบธุรกิจ หน่วยงานต่างๆ และชุมชนท้องถิ่น 4. ต้องมีการศึกษาวิจัย ตรวจสอบ ติดตาม และ ฝึกอบรมผู้ให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว

2. แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดจากกระแสอนุรักษ์และเสียงเรียกร้องให้คืนสภาพความสมบูรณ์แก่ธรรมชาติ พร้อมทั้งความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น และแนวคิดความต้องการความรู้ของนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจควบคู่กับการฟื้นฟูอนุรักษ์คุณภาพทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาดและให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมาจากแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21 ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหมายถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ในขณะที่เดียวกันก็ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

สำหรับประเทศไทย ได้มีนักวิชาการหลายท่านพยายามอธิบายความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แนวคิดของพระธรรมปิฎก (สันติ บางอ้อ, 2546) ได้อธิบายการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ครอบคลุมการพัฒนาในทุกด้านและทุกมิติ กล่าวคือ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตใจ วัฒนธรรม ฯลฯ โดยมีคนเป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายของการพัฒนา เพื่อให้คนอยู่ดีกินดี และมีความสุข ทั้งคนรุ่นนี้และรุ่นต่อไป”

2.1 ความหมายการพัฒนาแบบยั่งยืน

วิญญู เวียงอำพล (2546: 21) กล่าวถึง การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ต้องสร้างสรรค์ให้ชีวิตและสังคมดีขึ้น โดยต้องมีการพัฒนา 4 องค์ประกอบ คือ ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สังคม จิตใจหรือมนุษย์ และเศรษฐกิจ

การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่กระทบกระเทือนความสารถของคนรุ่นหลังในการที่จะสนองต่อความต้องการของตนเอง นั่นคือ มรดกทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอนาคตจะต้องมีปริมาณและคุณภาพที่ไม่ด้อยกว่ายุคปัจจุบัน

สุทธิดา ศิริบุญหลง (2549: 13) กล่าวถึง การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความ

ต้องการของตนเอง การพัฒนาที่ยั่งยืนรวมความถึง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน

โครงการพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นอะไรที่ไกลกว่าเพียงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ลงไปในระดับที่ยังรักษาความสมดุลที่ดี ทำให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมา และยังทำกันอยู่หลายแห่ง ให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน อยู่ดีกินดี และอยู่เย็นเป็นสุข

สรุปได้ว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่มีการคำนึงถึงความเสียหายของสิ่งแวดล้อม มีการป้องกันปัญหาที่เกิดแก่สิ่งแวดล้อม หรือถ้าจำเป็นจะต้องเกิดความเสียหาย ก็จะต้องทำในขอบเขตที่เสียหายน้อยที่สุด

2.2 แนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 19-20) กล่าวถึง แนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พอสรุปได้ 3 มิติดังต่อไปนี้ คือ

2.2.1 มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ เช่น การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีนิทรรศการหรือแผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณหรือจุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดให้มีเส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดินป่าที่ให้บริการแก่การเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวพบเห็น เป็นต้น

2.2.2 มิติด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว ในกาพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการจัดให้มีสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป เป็นต้น

2.2.3 มิติด้านการสร้างความมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น

2.3 องค์ประกอบของการพัฒนาแบบยั่งยืน

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 20-22) พอสรุปได้ 6 ด้านดังต่อไปนี้ คือ

2.3.1 องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2.3.2 องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

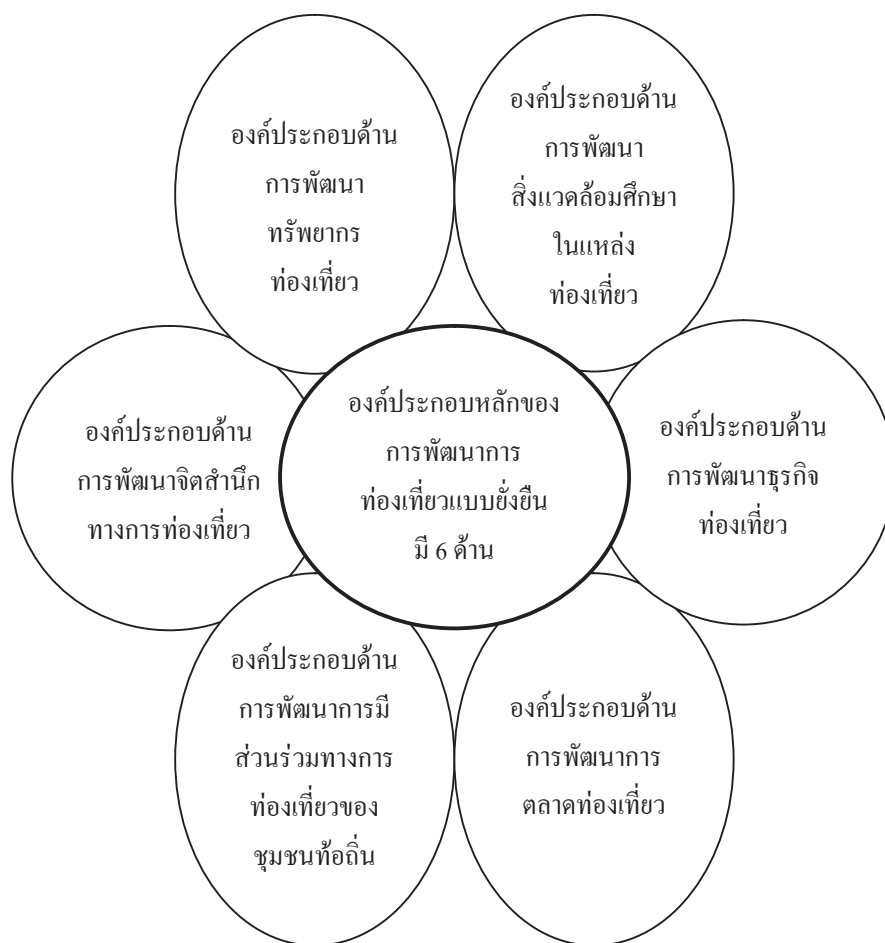
2.3.3 องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนารัฐกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย

2.3.4 องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

2.3.5 องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

2.3.6 องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2 องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ที่มา: บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548),

3. การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบแรกของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพราะทรัพยากรท่องเที่ยวถือเป็นสินค้าหลักของการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงสถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวอันเป็นพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว โดยมีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวทุกประเภทเข้ามาเยี่ยมชมเยือน

ธนธรณ์ ทองหอม (2547: 4) กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ที่ดีขึ้น เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเยี่ยมชมเยือน ในขณะที่เดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวควบคู่กันไป โดยการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยาวนานที่สุด แต่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

3.1 ขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547: 4-6) กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวตามหลักวิชาการนั้น มิใช่เพียงการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้นแต่ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีสภาพดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย จึงมีขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่สำคัญมีอยู่ 7 ขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ขั้นตอนจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว (Zoning)

เป็นการแบ่งพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละประเภทออกเป็นเขตต่างๆ ตามความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรมที่ยอมรับได้ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ นอกจากจากนี้ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการและความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปดำเนินงานในแต่ละเขตพื้นที่ด้วย ซึ่งการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละแห่งย่อมแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะทางชีวภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน เพื่อช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

3.1.2 ขั้นการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว

เป็นการสร้างเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงให้ใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น รวมทั้งรักษาสภาพแวดล้อม เช่น การตกแต่งเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการใช้

ประโยชน์แต่ละเขตพื้นที่ กำหนดขนาดของสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เหมาะสมแต่ละเขตพื้นที่ กำหนดสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในแต่ละเขตพื้นที่ กำหนดระบบป้องกันและกำจัดมลพิษที่เหมาะสมในด้านต่างๆ เป็นต้น

3.1.3 ขั้นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบยั่งยืนเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว

เป็นการเสริมสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเพลิดเพลินเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรมโดยไม่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมถ่ายรูปหรือถ่ายวิดีโอ กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมเก็บผลไม้ในสวน กิจกรรมฝึกสมาธิ เป็นต้น

3.1.4 ขั้นการประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว

เป็นการประเมินขีดความสามารถรองรับ (Carrying Capacity) ของนักท่องเที่ยวในแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยวว่าจะรองรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดเท่าไร อันจะนำมากำหนดปริมาณ การควบคุม และมาตรการกักตักนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับเขตพื้นที่นั้นๆ เพื่อป้องกันปัญหาความแออัด ขยะมูลฝอยตกค้าง เสี่ยงรบกวน การทำลายทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องกำกับดูแลให้เป็นไปตามขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละเขตพื้นที่อย่างเคร่งครัด ไม่ควรละเลยด้วยจนผิดหลักการประเมินที่กำหนดไว้ ซึ่งขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวสามารถแยกพิจารณาได้ 5 ด้านคือ

3.1.4.1 ขีดความสามารถรองรับด้านเศรษฐกิจ (Economic Carrying Capacity)

เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจได้รับผลตอบแทนสูงสุดภายใต้ข้อจำกัด โดยไม่กระทบต่อการลงทุนและการดำรงชีพของประชากร

3.1.4.2 ขีดความสามารถรองรับด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity)

เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว รวมถึงระดับความอึดตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นด้วย

3.1.4.3 จิตความสามารถรองรับด้านสังคม (Social Carrying Capacity)

เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำให้ความสนุกสนานและความประทับใจของนักท่องเที่ยวจางหายไป ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ทำให้เกิดผลกระทบทางลบต่อประชาชนท้องถิ่นด้วย

3.1.4.4 จิตความสามารถรองรับด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Carrying Capacity)

เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวนั้นด้อยค่าลง

3.1.4.5 จิตความสามารถรองรับด้านความรู้สึก (Perceptual Carrying Capacity)

เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะไม่ทำให้ความเป็นส่วนตัวและความน่าเที่ยวของนักท่องเที่ยวขาดหายไปหรือลดน้อยลง

3.1.5 ขั้นการให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว

เป็นการให้การศึกษาถึงความเข้าใจในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวของตนเองและธุรกิจของตนเองที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทรัพยากรท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่พนักงานของตนเอง และปลูกจิตสำนึกให้พวกเขาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวด้วย

3.1.6 ขั้นการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้

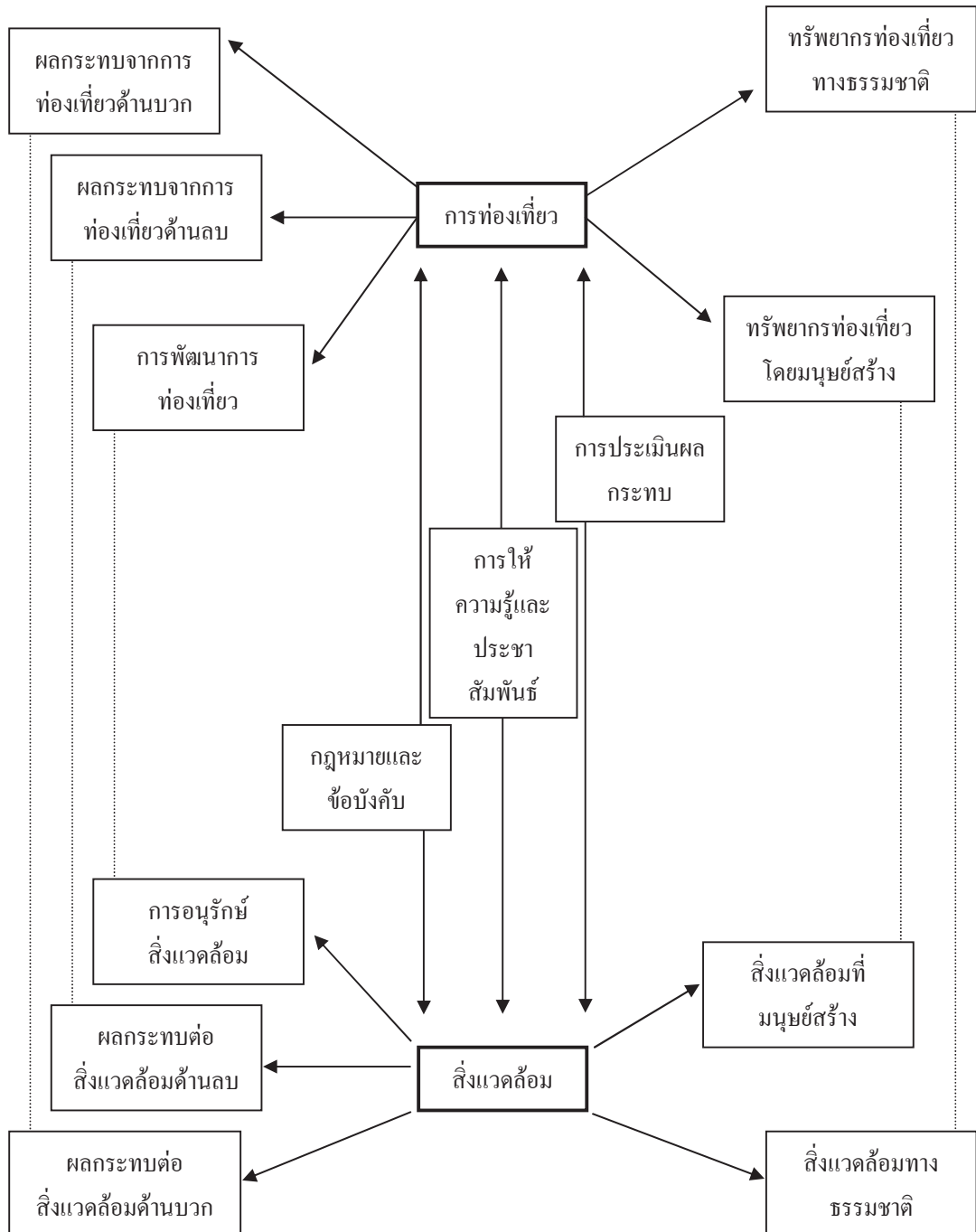
เป็นการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แนะนำจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ แนะนำกิจกรรมท่องเที่ยว แนะนำบริการที่มีให้ และแนะนำการปฏิบัติตนในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นต้น อาจจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว (Tourist Information Center) โดยให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวหรือมีการแจกแผ่นพับเกี่ยวกับการให้ความรู้ในทรัพยากรท่องเที่ยวก็ได้ นอกจากนี้ควรจัดทำสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวที่เป็นเครื่องมือให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และต้องทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวให้กว้างขวาง หากสามารถจัดทำเป็นคู่มือแจกให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมเยือนได้ ก็จะเป็นประโยชน์มาก

3.1.7 ชั้นการจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอ

เป็นการจัดหาคน เงิน วัสดุ มาพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก จึงต้องเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องจัดหางบประมาณให้เพียงพอ หรืออาจเก็บค่าเข้าชมทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อนำรายได้มาพัฒนาในด้านความสะดวก ความสบาย และความปลอดภัย

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม

พรณี จุฑานนท์ (2548: 10-11) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม คือ การท่องเที่ยวจะต้องมีสินค้าที่ขายให้นักท่องเที่ยว ก็คือทรัพยากรท่องเที่ยว อันได้แก่สิ่งแวดล้อม ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้น โดยมีวิวัฒนาการของธรรมชาติและ การพัฒนาของมวลมนุษย์มาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน จนกลายเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและ วัฒนธรรม จึงทำให้การท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ถ้าหากมีอะไรมา กระทบการท่องเที่ยวก็จะกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันถ้ามีอะไรมากระทบสิ่งแวดล้อมก็จะ กระทบต่อการท่องเที่ยวเช่นกัน จึงต้องพยายามให้การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านบวก มากที่สุด และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านลบน้อยที่สุด ซึ่งสามารถสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์ ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้ดังนี้

ภาพที่ 3 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ที่มา: พรรณี จุฑานนท์, อุตสาหกรรมท่องเที่ยว, (กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548), 11.

3.3 การพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

พรณี จุฑานนท์ (2548: 22-23) กล่าวถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นหัวใจสำคัญของการยกฐานะความเป็นอยู่ของประชากรให้สูงขึ้นและลดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สั้นลง จึงต้องมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่สำคัญอยู่ 8 แนวทางดังต่อไปนี้ คือ

3.3.1 การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวกับกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กล่าวคือสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ และสร้างความพอใจให้แก่ประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็ปกป้องรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืน โดยการจัดทำแผนหลักเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่ละแผนต้องระบุถึงการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งไว้ชัดเจน พร้อมทั้งระบุสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง แนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่อาจมีต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

3.3.2 การรักษาสภาพแวดล้อมให้สมบูรณ์ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมให้คงความสมบูรณ์มากที่สุด โดยการรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว ช่วยกันปลูกต้นไม้และไม้ดอกเพิ่มความสวยงามของภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น

3.3.3 การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมองที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ หากบุคลากรทางการท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ย่อมส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วย

3.3.4 มาตรการทางกฎหมาย เป็นวิถีทางควบคุมความเสียหายของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวได้วิธีหนึ่งที่รัฐบาลแสดงเจตจำนงแน่วแน่ที่จะป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยมาตรการควบคุมอยู่ 3 ด้าน คือ มาตรการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจท่องเที่ยว มาตรการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว และมาตรการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากประชาชนท้องถิ่น

3.3.5 การให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ เป็นการให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปให้เข้าถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม โดยให้มีทัศนคติ ค่านิยม ที่หวง

แทนและเกิดความต้องการที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ให้ทุกคนร่วมมือร่วมใจกันและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

3.3.6 สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ เป็นการสนับสนุนให้มีการจัดงานเทศกาลประเพณี และมรดกศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาสู่ท้องถิ่น พร้อมทั้งกระตุ้นให้คนในท้องถิ่นเกิดการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

3.3.7 ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายร่วมมือกันรับผิดชอบในการป้องกันมิให้การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งร่วมกันระดมความคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างจริงจัง ซึ่งอาจเป็นรูปของคณะกรรมการที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นกรรมการเพื่อประสานให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพก็ได้

3.3.8 การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวด้วยวิธีที่มีระบบเพื่อพิจารณาผลเสียที่เกิดขึ้นว่ามีความรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากน้อยเพียงไรก่อนที่จะดำเนินกิจการหรือโครงการพัฒนาท่องเที่ยว โดยเฉพาะโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องใช้งบลงทุนสูง

4. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของประเทศไทย

4.1 การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

เสรี วังส์ไพจิตร (2546: 18) กล่าวถึง การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในทิศทางอนุรักษ์ควบคู่กับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ 6 ประเด็นหลัก ดังนี้

4.1.1 การดำเนินงานด้านการวางแผน และวิชาการ

การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ ททท. ดำเนินการในทุกระดับ ได้ระบุและให้ความสำคัญกับเรื่องการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งไว้ พร้อมทั้งระบุสภาพข้อเท็จจริงของปัญหา และแนวทางการดำเนินการแก้ไขในผลกระทบจากการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการศึกษาวิจัยผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวทั้งด้านกายภาพ สังคม และวัฒนธรรม ให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ส่วนหนึ่งต้องเป็น โครงการที่เน้นเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบูรณะโบราณวัตถุ และการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว

4.1.2 ททท. ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว พร้อมทั้งได้ยังมีการศึกษาเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเสียแต่ในเบื้องต้น

4.1.3 การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

ททท. ได้สนับสนุนงบประมาณทั้งในด้านการพัฒนา และอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนตั้งแต่ปี โดยได้จัดอบรม และบรรยายให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์มรดกท่องเที่ยว การพัฒนาบริการ และการพัฒนาศิลปหัตถกรรม ทั้งในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ภาครัฐ ภาคประชาชน พนักงานบริษัท และผู้มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว

4.1.4 การจัดประชุมสัมมนาในการแก้ไขปัญหา

เนื่องจากปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อนจนหน่วยงานเดียวไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ จำเป็นต้องร่วมมือกันหลายหน่วยงาน ดังนั้น ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ททท. จึงได้ดำเนินการจัดประชุมสัมมนาเพื่อหาสาเหตุ และแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนมาโดยตลอด

4.1.5 การรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ได้มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันเกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสื่อมวลชนสาขาต่างๆ ทั้งทางรายการวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ตลอดจนสิ่งพิมพ์ที่ ททท. จัดทำเผยแพร่

4.1.6 การจัดตั้งมูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว

ททท. ได้จัดตั้ง พิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมอันเนื่องด้วยการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรการท่องเที่ยว ในด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางการท่องเที่ยว ตลอดจนร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ ดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์

4.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

ยุทธศาสตร์การพัฒนามาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับด้านต่างๆ ดังนี้

4.2.1 การรักษาระบบทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ

เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูล และสร้างองค์ความรู้ ส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ตลอดจนพัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดเขต และการจัดการเชิงพื้นที่ภายใต้การจัดทำข้อตกลงกับชุมชนท้องถิ่นในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติหลัก ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง ทรัพยากรแร่ รวมถึงการมีมาตรการหยุดใช้ทรัพยากรที่สำคัญที่ถูกทำลายสูงเป็นการชั่วคราว และการสร้างกลไกแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี รวมทั้งพัฒนาระบบการจัดการและการป้องกันภัยพิบัติ

4.2.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยการปรับแบบแผนการผลิตและพฤติกรรมกรบริโภคไปสู่การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เพื่อลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดนโยบายสาธารณะ และใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์ทั้งด้านการเงินและการคลัง รวมทั้งการสร้างตลาดสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต โดยผลักดันให้เกิดระบบประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ระบบประเมินผลกระทบทางสังคมและสุขภาพในโครงการพัฒนาของรัฐ หรือที่รัฐอนุมัติ ให้เอกชนดำเนินการ ควบคู่กับการยกระดับขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีกลไกกำหนดจุดยืนต่อพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม

4.2.3 การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางสำคัญ เริ่มจากการจัดการองค์ความรู้ และสร้างภูมิคุ้มกัน การคุ้มครองทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพจากการคุกคามภายนอก โดยเฉพาะจากพันธกรณีระหว่างประเทศ สร้างระบบการคุ้มครองสิทธิชุมชน และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถและสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ

4.3 ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน เป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์ ผลักดันการผลิตและบริการของประเทศไปสู่การเป็นสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ มีแนวทางสำคัญ ดังนี้

4.3.1 การอนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยคุ้มครอง รักษา และฟื้นฟูฐานทรัพยากร ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ ชายฝั่งทะเล แหล่งแร่ และความหลากหลายของพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ พัฒนาฐานข้อมูล ระบบข้อมูลข่าวสารเชิงพื้นที่ และการจัดการความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปรับปรุงการบริหารจัดการที่ดินทั้งระบบ กระจายการถือครองที่ดินให้เกิดความเป็นธรรมและคุ้มครองเกษตรกรยากจนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง สร้างแรงจูงใจและสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปรับปรุงระบบบริหารจัดการน้ำ สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนร่วมพัฒนาแหล่งน้ำ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม

4.3.2 การปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาและพฤติกรรมกรบริโภคสู่สังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

โดยส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ให้ความรู้ด้านการบริโภคอย่างเหมาะสมและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างระบบการคุ้มครองผู้บริโภค และส่งเสริมเครือข่าย สื่อ โฆษณา และประชาสัมพันธ์ให้มีบทบาทในการปรับไปสู่การบริโภคแบบยั่งยืน การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรของภาคการผลิตและบริการ ที่นำไปสู่สังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยปรับระบบการผลิตของภาคอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งการผลิตสินค้าที่เป็นวัตถุดิบและสินค้าบริโภค ส่งเสริมการทำเกษตรที่เกื้อกูลกับระบบนิเวศ ตามแนวคิดของการทำเกษตรยั่งยืน ส่งเสริมภาคบริการให้เป็นกำลังผลักดันเศรษฐกิจให้ขยายตัว และสร้างโอกาสทางการตลาดให้กับสินค้าหรือบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4.3.3 การจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน

โดยวางผังเมืองที่คำนึงถึงวัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการบรรเทาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและชุมชน

4.4 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555-2559)

เพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็น 1 ใน 5 อันดับของทวีปเอเชีย รวมทั้งจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 โดยมียุทธศาสตร์ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

4.4.1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ให้มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัด ระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวไทย

4.4.2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยสามารถมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

4.4.3 การพัฒนาสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ให้มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พัฒนามาตรฐานของสินค้าบริการ และการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว

4.4.4 สร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ โดยดำเนินการตลาดเชิงรุก ดึงงาน และจัดงานแสดงต่างๆ

4.4.5 ส่งเสริมกระบวนการร่วมมือกันของภาครัฐในการท่องเที่ยว

5. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา

ทะเลน้อย เป็นทะเลสาบน้ำจืด มีพื้นที่ประมาณ 30 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในตำบลพนางตุง (ร้อยละ 50) และตำบลทะเลน้อย (ร้อยละ 50) อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีคลองนางเรียงยาว 2 กิโลเมตรเชื่อมระหว่างทะเลน้อย กับทะเลสาบสงขลา ทางฝั่งตะวันตกเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของชุมชนทะเลน้อยประมาณ 2,000 ครัวเรือน ทางฝั่งตะวันออก ฝั่งเหนือ ฝั่งใต้ เป็นป่าพรุและพงหญ้า ทะเลน้อยมีความลึกเฉลี่ย 1.5 เมตร เป็นแหล่งน้ำที่มีปลาน้ำจืดชุกชุมหลายชนิด เดิมชาวทะเลน้อยทำการประมงเป็นอาชีพหลัก ขยายปลาสด ปลาเค็ม ปลาอย่าง ปลาร้า ทำรายได้เลี้ยงครอบครัวได้ดี เมื่อมีผู้คนมากขึ้น จำนวนกึ่งปลาน้อยลง ชาวทะเลน้อยต้องเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นแทน เช่น ค้าขาย ขับรถโดยสารประจำทาง มีรถยนต์วิ่งรับผู้โดยสารประจำวัน ระหว่างตัวเมืองพัทลุงกับทะเลน้อยจำนวน 70 คัน รถจักรยานยนต์วิ่งรับส่งทั่วไปจำนวน 200 คัน อาชีพหลักของชาวทะเลน้อยในปัจจุบัน คือ ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากกระจูด เช่น สื่อ หมวก พัด กระเป๋า รองเท้า เข็มเย็บผ้า เป็นต้น ชาวทะเลน้อยสานเสื่อชานาญมาก มีลวดลายสีสันงดงามสามารถส่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไปขายยังจังหวัดใกล้เคียง ทำรายได้ปี

ละประมาณ 60 ล้านบาท กระจุกที่ปลูกเองไม่พอต้องซื้อมาจากตำบลเกรียง อำเภอลำดวน จังหวัด นครศรีธรรมราช

5.1 สภาพภูมิศาสตร์

ทิศเหนือ ติดต่อกับ คลองชะอวด อำเภอลำดวน และอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ ติดต่อกับ คลองปากประ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทะเลหลวง ทางหลวงหมายเลข 4083 อำเภอหัวไทร จังหวัด นครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ฝั่งทะเลน้อยด้านตะวันตก อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง และอำเภอ ชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

5.2 สภาพภูมิอากาศ

ภูมิอากาศโดยทั่วไปส่วนใหญ่จะมีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูฝนกับฤดูร้อนเท่านั้น ฝนจะเริ่มตกราวๆ เดือนสิงหาคม แต่ฤดูฝนจริงๆ จะเริ่มในเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ ส่วนที่เหลือจะเป็นช่วงฤดูร้อนที่มีฝน ตกประปราย เนื่องจากได้รับอิทธิพลของลมบก และลมทะเล จึงทำให้อากาศในเขตทะเลน้อยสดชื่นและ เย็นสบายตลอดปี เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ

5.3 พืชพรรณ สัตว์ป่า และนก

พื้นที่ป่าในทะเลน้อยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ ป่าพรุ ซึ่งมีพรรณไม้เด่นคือต้นเสม็ด อัน เป็นแหล่งทำรังของนกน้ำขนาดใหญ่ เช่น นกกระสาแดงและนกกาบบัว ทุ่งหญ้า ประกอบด้วยต้นกก หรือลาโปและหญ้าชนิดต่างๆ ป่าดิบชื้น จะพบบนที่ดอน เช่น ควนจีเสียน ควนเกร็ง เป็นต้น พื้นที่นา ข้าว จะเป็นแหล่งหากินของนกน้ำต่างๆ บริเวณพื้นน้ำ จะเป็นแหล่งรวมพืชพรรณใต้น้ำที่น่าสนใจหลาย ชนิด เช่น กก สาหร่าย กระจูด ผักตบ และบัวชนิดต่างๆ โดยเฉพาะบัวสายจะขึ้นเต็มพื้นน้ำเป็นทะเลบัว ที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย

สัตว์ป่าที่มีในทะเลน้อยมีไม่ต่ำกว่า 250 ชนิด โดยเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 13 ชนิด เช่น ลิง แสม เสือปลา และลิงลม เป็นต้น สัตว์เลื้อยคลานอย่างน้อย 25 ชนิด เช่น เต่า ตะพาบน้ำ จิ้งเหลน และงู ชนิดต่างๆ สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก กุ้ง ปู หอย และสัตว์น้ำอื่นอีกเป็นจำนวนมาก ส่วนพวกปลาน้ำจืด พบไม่ต่ำกว่า 45 ชนิด ปลาที่น่าสนใจและพบได้ไม่ยาก เช่น ปลาช่อน ปลากระดี ปลาชิว ส่วนปลาที่ น่าสนใจแต่พบตัวได้ยากกว่า เช่น ปลาปักเป้าน้ำจืด และปลาเสือพ่นน้ำ เป็นต้น

นกในทะเลน้อย จากสภาพพื้นน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพรรณใต้น้ำ และสัตว์น้ำ ต่างๆ ทะเลน้อยจึงมีความเหมาะสมเป็นแหล่งอาศัยหากินทำรังและวางไข่ของนกนานาชนิด โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งนกน้ำ ซึ่งพบนกราว 187 ชนิด แยกออกเป็นนกประจำถิ่นอาศัยอยู่ประจำตลอดปี และนกอพยพย้ายถิ่น โดยจะอพยพมาในช่วงฤดูหนาว ระหว่างเดือนตุลาคม-มีนาคม ซึ่งเป็นช่วงที่นกมีประชากรมากที่สุดถึงราว 43,000 ตัว ส่วนช่วงที่มีนกลน้อยที่สุด อยู่ระหว่างเดือนมิถุนายน-กันยายน อันเป็นช่วงที่นกน้ำทำรัง นกต่างๆ ที่น่าสนใจในทะเลน้อยมีดังนี้

วงศ์นกยาง (Heron) นกน้ำในวงศ์นี้มีลักษณะขายาว คอขาว กินปลาและสัตว์น้ำเล็กๆ มีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ พบในทะเลน้อยราว 15 ชนิด เช่น นกยางไฟหัวดำ (Yellow Bittern) นกยางโทนใหญ่ (Great Egret) นกกาบบัว (Painted Stork) นกกระสาแดง (Purple Heron) เป็นต้น โดยเฉพาะนกยางและนกกระสาแดง จะทำรังและอาศัยอยู่ในทะเลน้อยตลอดทั้งปีเป็นจำนวนมาก

วงศ์นกเป็ดน้ำ (Duck and Geese) นกน้ำคล้ายเป็ดซึ่งมีปากแบน แต่มีขนาดเล็กกว่า สามารถว่ายน้ำและดำน้ำหาปลาได้ดี ส่วนใหญ่อยู่รวมกันเป็นฝูง อพยพมาในฤดูหนาว นกเป็ดน้ำที่พบในทะเลน้อย เช่น นกเป็ดแดง (Lesser Whistling-Duck) เป็ดคัมแบค (Cotton Pygmy-Goose) เป็ดลาย (Garganey) นอกจากนี้ยังมี นกเป็ดผี (Little Grebe) ซึ่งอยู่ในวงศ์ Grebes มีลักษณะคล้ายนกเป็ดน้ำ ต่างกันตรงปลายปากแหลม ว่ายน้ำและดำน้ำเก่งมาก

วงศ์นกอัญชัญ (Rails) นกน้ำวงศ์นี้จะมีขาและนิ้วยาว สามารถเดินหากินบนกอไม้ได้เป็นอย่างดี นกวงศ์นี้พบได้ง่ายในบริเวณรอบๆ ที่ทำการเขตตนเอง ส่วนใหญ่เป็นนกประจำถิ่น เช่น นกอัญชัญคิ้วขาว (White-browed Crake) นกกวัก (White-Breasted Water hen) นกอีส้ม (Water hen) นกอีล้า (Common Moorhen) นกคูท (Coot)

วงศ์นกพริก (Jacana) นกน้ำวงศ์นี้มีนิ้วที่ยาวมาก สามารถเดินข้ามบนกอไม้ได้ดี ลักษณะเด่นตัวผู้จะทำหน้าที่ฟักไข่เลี้ยงลูก ตัวเมียจับคู่ครั้งละหลายตัว พบที่ทะเลน้อย 2 ชนิด คือ นกอีแจว (Pheasant-tailed Jacana) นกพริก (Bronzewinged Jacana) วงศ์นกกาน้ำ (Cormorant) นกน้ำสีดำรูปร่างคล้ายกา นิ้วเท้ามีพังผืดดำน้ำเก่งมาก มีทั้ง กาน้ำเล็ก (Little-Cormorant) และ กาน้ำใหญ่ (Great Cormorant)

วงศ์นกตีนเทียน (Stilts) นกชายเลนชนิดนี้มีขาขาวปากยาว มีสีเป็นขาวดำ ชอบอยู่รวมกันเป็นฝูง เมืองไทยมีชนิดเดียว คือ นกตีนเทียน (Black winged Stilt)

นอกจากนี้แล้วยังมีนกที่พบเสมอ เช่น เหยี่ยวแดง (Brahmins Kite) นกกระแตแต้แว๊ด (Rewetted-Lapwing) นกนางนวลแกรบเคราขาว (Whiskered Tern) นกกระเต็นน้อยธรรมดา (Common Kingfisher) นกนางแอ่นบ้าน (Barn Swallow) เป็นต้น

5.4 การคมนาคม

การคมนาคมติดต่อกับอำเภอใกล้เคียง ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4048 ทางทิศตะวันตก ไปเชื่อมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 ที่บ้านหัวถนน ทางทิศใต้สามารถติดต่ออำเภอเมืองพัทลุง ทางทิศเหนือสามารถติดต่ออำเภอป่าพะยอม ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4187 ไปเชื่อมกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 41 ที่บ้านหัวถนน ทางทิศตะวันตกสามารถติดต่อกิ่งอำเภอศรีนครินทร์

การคมนาคมติดต่อภายในตำบลและตำบลใกล้เคียงใช้ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4048 ทางทิศตะวันตกสามารถติดต่อตำบลมะกอกเหนือ ถนนทางหลวงชนบท หมายเลข 4001 สามารถติดต่อตำบลชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง และทิศเหนือติดต่อกับตำบลทะเลน้อย นอกจากนี้ภายในตำบลยังมีถนนลูกรังจำนวนหลายสายสามารถเชื่อมติดต่อกันทุกหมู่บ้านได้โดยสะดวก

การบริการ การให้บริการด้านรถโดยสารแก่ประชาชน สามารถใช้รถสองแถวรับจ้างประจำทางและรถบัสโดยสารประจำทางวิ่งจากตำบลนางตุงไปจังหวัดพัทลุงและผ่านตัวอำเภอควนขนุน นอกจากนี้ภายในตำบลยังมีรถจักรยานยนต์รับจ้างบริการอีกด้วย

5.5 แหล่งท่องเที่ยว

สะพานไม้รอบเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย สิ่งที่น่าสนใจตามทางเดินเท้าในบริเวณเขตฯ มีดังนี้ นกอีโก้ง นกพริก นกอีล้ำ นกยางควาย จอกหูหนู บัวสาย ปลากระดี่ ปลาช่อน สำหรับต้นกระจุตที่ใช้สำหรับทำหัตถกรรม ทางเขตฯห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยได้นำมาปลูกแสดงไว้ใกล้ๆ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ชมลักษณะดั้งเดิมของต้นกระจุต ก่อนนำไปผ่านกระบวนการผลิต ขณะที่ท่านเดินผ่านไปตามเสาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็เสาไม้หรือเสาปูน ศาลากลางน้ำ เป็นจุดที่น่าสนใจและเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่นำอาหารกลางวันมารับประทาน ด้วยบรรยากาศที่แวดล้อมไปด้วยความชุ่มฉ่ำของสายลมเย็นท่ามกลางกลุ่มบัวสายและจอกหูหนู มีเสียงกบ เขียดจับกลุ่มพร้อมกันได้เห็นนกนานาพันธุ์ต่างสีต่างท่าทาง ต่างก็หากินอย่างอิสระ นับเป็นบรรยากาศที่หายากขึ้นทุกวัน หากมีเวลามาก ขอแนะนำให้ลงเรือไปชมความงามของทะเลน้อยในจุดอื่นๆ เช่น ดงนกนางนวล ดงบัวสาย ดงนกเป็ดน้ำ ดงกระจุตหนู ศาลานางเรียม คลองนางเรียม ดงบัวบา เป็นต้น

หมู่บ้านทะเลน้อย เดิมชาวบ้านมีอาชีพทำนาและทำประมงเป็นหลัก ปัจจุบันชาวบ้านส่วนหนึ่ง (อาจจะถึง 1 ใน 3) เดินทางออกไปหางานทำในต่างถิ่น ชาวบ้านที่เหลือก็ยังทำนา ทำประมง ทำหัตถกรรม (เสื่อกระจุต) ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป แต่ที่น่าประทับใจก็คือท่านจะพบกับรอยยิ้มและอัธยาศัยไมตรีของชาวบ้านที่มีต่อนักนักท่องเที่ยว ของฝากจากทะเลน้อย คงหนีไม่พ้นผลิตภัณฑ์จากต้นกระจุตที่เกิดจากฝีมือและความวิริยะอุตสาหะของแม่บ้านชาวทะเลน้อย ไม่ว่าจะเป็น เสื่อ หมวก แผ่น

รองจาน แผ่นรองแก้ว กระจ่าง และของฝากที่ขึ้นชื่ออีกอย่างหนึ่งของทะเลน้อยก็คือ ปลาตุ๋นที่อร่อยที่สุด ซึ่งเป็นต้นตำรับของปลาตุ๋นของแท้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นภค นพรัตน์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษา เทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าเย็บ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในชุมชน โดยใช้วิธีการเก็บแบบสอบถามจากประชาชนในเขตตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าเย็บ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในด้านต่างๆ ได้แก่ การค้นหาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม และติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมน้อยในการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของพื้นที่

กนกวรรณ ดุจศรีแก้ว (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยว ศักยภาพทางการท่องเที่ยว และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านวังน้ำมอกมีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการต้อนรับ ด้านการบริการ ด้านกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ศักยภาพทางการท่องเที่ยวบ้านวังน้ำมอกเกิดจากการรวมทุนทางสังคม คือ ทุนทางจิตวิญญาณ ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทรัพยากรมนุษย์ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ

พัฒนจิตา พิระภักไพศาล (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวใต้ทะเลบริเวณเกาะล้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพในอดีต สภาพปัจจุบัน และปัญหาของทรัพยากรการท่องเที่ยวใต้ทะเลบริเวณเกาะล้าน และเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวใต้ทะเลบริเวณเกาะล้าน จากผลการศึกษาพบว่า สภาพในอดีตนั้นจะมีความอุดมสมบูรณ์ของปะการังและธรรมชาติที่สวยงามมากที่สุด และมากกว่าในปัจจุบัน ปัญหาของทรัพยากรการท่องเที่ยวเกิดจากเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่เยี่ยมชมปะการัง กาจอดเรือในที่ห้ามจอดน้ำเสียที่ปล่อยจากบ้านเรือน ร้านอาหารและมาจากการกระทำของมนุษย์ แต่ Sea walking ทำให้เสียหายน้อยมาก แนวทางในการพัฒนาควรมีการปลูกปะการังเทียม ควรมี

ความร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ควรมีทุนบอกจุดที่จืดเรื่อ บอกจุดว่าย่น้ำ ทุนกันขะให้ เพียงพอต่อความต้องการ ตลอดจนควรมีโครงการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง ซึ่งพบว่าส่วนมาก พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติจะหวงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าชาวไทย

จกมลพัชร เจตนะจิตร (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการล่องเรือชมสวนกล้วยคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน โดยให้โครงการล่องเรือชมสวนกล้วยคลองมหาสวัสดิ์ เป็นวิธีการนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชน และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง วิธีการจัดการ โครงการให้ดียิ่งขึ้น จากผลการศึกษาพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นการจัดการแบบยั่งยืน 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

นภัก วัฒนคุณ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว กรณีเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว และเพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เพราะมีทัศนคติเชิงบวกในการพัฒนาพื้นที่ โดยต้องการมีส่วนร่วมสูงในการช่วยเหลือด้านแรงงาน แต่ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา วางแผน และกำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรการที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับผลประโยชน์เงินทองของหมู่บ้าน ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการหรือคณะทำงาน รวมทั้งไม่ต้องการประเมินผล และหาแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยว

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย ศึกษาความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย และศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวทะเลน้อย แล้วนำมาวิเคราะห์กับบริบทของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่ในส่วนที่ขาด โดยมีระเบียบวิธีการศึกษา ดังนี้

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่จัดเก็บมีทั้งข้อมูลที่เป็นในลักษณะข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นการรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและจัดเก็บรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อการท่องเที่ยวในทะเลน้อย และข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เนื่องจากข้อมูลแต่ละความหมายของแนวคิด หลักการและองค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความหลากหลายของแนวคิดและมีข้อมูลจำนวนมาก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้มีการตรวจสอบและเก็บข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือ นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาทบทวนบริบทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักหอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมป่าไม้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสินค้าทางการท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่จับต้องไม่ได้จึงมีแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างจากแนวทางในการพัฒนาสินค้า โดยปกติทั่วไปที่จับต้องได้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จึงต้องรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ทำการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. เจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ทะเลน้อย ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยเน้นศึกษาในเรื่ององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว นโยบายของภาครัฐ การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ และแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
2. ชุมชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ใช้วิธีการสัมภาษณ์ รวมถึงความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
3. นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทะเลน้อย ในช่วงระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยเน้นศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ในเรื่องสิ่งดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ศึกษาได้มีขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยในช่วงแรกของการรวบรวมข้อมูลนั้นมาจากหนังสือวิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ เพื่อศึกษาแนวทางในการวิจัย
2. การเก็บข้อมูลภาคสนามรอบแรกเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น
3. ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม จากการเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งแรก
4. การเก็บข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือ นิตยสาร วารสาร

หนังสือพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุด สถาบัน ศูนย์หนังสือ และเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาให้มากที่สุด

2. ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยอาศัยการแนะนำของผู้ให้ข้อมูลที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้วต่อๆ กัน ทำให้ได้ข้อมูลเนื้อหาตรงตามลักษณะที่ต้องการศึกษา อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลได้ง่ายและสะดวกขึ้นจากการแนะนำโดยสามารถอ้างถึงผู้แนะนำได้

3. ผู้ศึกษาใช้การสำรวจและการสังเกต (Survey and Observation) คือ ผู้ศึกษาเข้าไปอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นการสำรวจและการสังเกตด้วยตัวผู้ศึกษาเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างแท้จริง ผู้ศึกษาจะต้องปรับตัวให้เข้ากับผู้ให้ข้อมูล จนผู้ที่จะถูกสัมภาษณ์รู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มีผู้ศึกษามาพูดคุยด้วย

4. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นวิธีการที่ผู้ศึกษาใช้ในการวิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ ประชากรท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว โดยการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องทั่วไป และโน้มน้าวเข้าสู่ประเด็นที่ผู้ศึกษาให้ความสนใจควบคู่ไปกับการสังเกต เพื่อเป็นการสร้างความผ่อนคลาย คลายกังวลของผู้ให้ข้อมูล และเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล ผู้ศึกษาเตรียมแนวคำถามไว้ โดยใช้คำถามที่กำหนดขึ้นเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ มีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (In-depth Interview) ซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการถามเจาะลึกถึงคำตอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน และถามถึงเหตุผลด้วย มีลักษณะยืดหยุ่นได้มาก สามารถตัดแปลงและแก้ไขคำถามจนกว่าผู้ตอบจะเข้าใจคำถาม ขณะที่ทำการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาสามารถใช้วิธีการสังเกตไปด้วยได้ว่าผู้ตอบมีความจริงใจกับการตอบหรือไม่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกข้อมูลระหว่างการสนทนา และการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาทบทวนไม่ให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลตกหล่น
2. กล้องถ่ายภาพดิจิทัล เพื่อใช้บันทึกภาพ เหตุการณ์ สถานที่ บุคคล เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล
3. สมุดจดบันทึกและปากกา บันทึกข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ช่วยในการบันทึกคำพูด บรรยากาศ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูล
4. กรอบแนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสำรวจ และการสังเกต มาทำการรวบรวมแยกหมวดหมู่ ข้อมูลที่ได้เหล่านี้คือความเป็นจริงที่มีอยู่ของพื้นที่ศึกษานำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประกอบกับสภาพการณ์ท่องเที่ยวในปัจจุบัน และนโยบายของภาครัฐ และประมวลสรุปหาแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องและเหมาะสม เพื่อพัฒนาทะเลน้อยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่ตั้งเอาไว้

ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ใช้เวลาในการศึกษาตั้งแต่ขั้นตอนของการเตรียมเอกสาร จนถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลได้เสร็จสมบูรณ์ ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2553 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 เป็นระยะเวลา 15 เดือน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนางตุง จังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย ศึกษาความต้องการของประชากรในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สามารถแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
2. ผลการศึกษาความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย
3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวทะเลน้อย
4. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย ต.พนางตุง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

ทะเลน้อย ตั้งอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดพัทลุงไปทางทิศเหนือ ระยะทางประมาณ 32 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอควนขนุนไปทางทิศตะวันออก ระยะทางประมาณ 14 กิโลเมตร ตามถนนสายควนขนุน-ทะเลน้อย ตำบลพนางตุง มีพื้นที่โดยประมาณ 65 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 40,625 ไร่ มีหมู่บ้านจำนวน 13 หมู่บ้าน

1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ทะเลน้อยเป็นแหล่งน้ำจืดที่ตั้งอยู่บริเวณเหนือสุดของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยมีทะเลหลวงกั้นกลางระหว่างทะเลน้อยกับทะเลสาบสงขลา มีพื้นที่ 450 ตารางกิโลเมตร ส่วนที่เป็นเนิน

เขาสูงราว 100 เมตร จากระดับน้ำทะเล แต่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบริมทะเลสาบและที่ราบติดต่อกับเทือกเขาบรรทัด ประกอบไปด้วย นาข้าว ป่าหญ้า ป่าพรุ ป่าเสม็ด แอ่งน้ำท่วมถึง มีพืชปกคลุม พื้นที่ที่เป็นผืนน้ำเนื้อที่ 28 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 6 ของเนื้อที่ทั้งหมด มีความกว้างราว 5 กิโลเมตร ความลึกโดยเฉลี่ย 1.2 เมตร ปกคลุมด้วยพืชน้ำต่างๆ เช่น บัว กระจูด หญ้า น้ำ กก ปรีอ และงกระชายอยู่ทั่วไป ทะเลน้อยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ คือ

ทิศเหนือ จรดคลองชะอวด อำเภอชะอวดและอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก จรดทะเลหลวง และทางหลวงหมายเลข 4083 อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ จรดคลองปากประ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันตก จรดฝั่งทะเลน้อย อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง และอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2 ด้านสังคม

1.2.1 ชุมชน/หมู่บ้าน

เทศบาลตำบลพนางตุง มีประชากรจำนวน 9,836 คน แยกเป็นชาย 4,789 คน และหญิง 5,047 คน ประกอบด้วย 13 หมู่บ้าน จำนวน 3,144 ครัวเรือน หมู่ที่ 1, 2, และ 13 เป็นชุมชนหนาแน่น ชุมชนใช้ภาษาไทยภาคใต้ (ปักษ์ใต้) เป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน ประชาชนทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ยังเคร่งครัดกับขนบธรรมเนียมประเพณี และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา

แต่ละหมู่บ้านมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ไม่ปรากฏปัญหาการทะเลาะวิวาทหรือขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ประชาชนจะร่วมมือกันทำงานในกิจกรรมของหมู่บ้านหลายด้าน เช่น การบูรณะวัด การซ่อมแซมโรงเรียน การสร้างถนน นอกจากนี้ยังร่วมแรงในการสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยอีกด้วย

1.2.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 ภายในตำบลมีวัด 5 วัด และ 1 สำนักสงฆ์
ดังนี้

1.2.2.1	วัดควนพนางตุง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 3
1.2.2.2	วัดสวนธรรมเจดีย์	ตั้งอยู่หมู่ที่ 3
1.2.2.3	วัดธรรมสามัคคี	ตั้งอยู่หมู่ที่ 6
1.2.2.4	วัดธรรมสถิตย์	ตั้งอยู่หมู่ที่ 10
1.2.2.5	วัดไทรงาม	ตั้งอยู่หมู่ที่ 11
1.2.2.6	สำนักสงฆ์ท่าประดู่	ตั้งอยู่หมู่ที่ 5

1.2.3 ประเพณีวัฒนธรรม

- 1.2.3.1 ประเพณีตักบาตรวันขึ้นปีใหม่
- 1.2.3.2 ประเพณีสงกรานต์
- 1.2.3.3 ประเพณีเดือนสิบ
- 1.2.3.4 ประเพณีลากพระ - แข่งเรือ
- 1.2.3.5 ประเพณีตักบาตรเทโว
- 1.2.3.6 ประเพณีลอยกระทง

1.3 การศึกษา

มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 ศูนย์ โรงเรียนระดับประถมศึกษา 5 โรงเรียน และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน ดังนี้

- 1.3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์
 - 1.3.1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าช้าง
 - 1.3.1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านในยาง
 - 1.3.1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดธรรมสามัคคี
- 1.3.2 ระดับประถมศึกษา
 - 1.3.2.1 โรงเรียนบ้านควนพนางตุง
 - 1.3.2.2 โรงเรียนชายคลอง
 - 1.3.2.3 โรงเรียนท่าช้าง

1.3.2.4 โรงเรียนธรรมเถียร

1.3.2.5 โรงเรียนวัดไทรงาม

1.3.3 ระดับมัธยมศึกษา

1.3.3.1 โรงเรียนพนางตุง

1.4 การสาธารณสุข

ภายในเขตตำบลพนางตุง มีสถานเอนามัย จำนวน 1 แห่ง และศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จำนวน 13 แห่ง

1.5 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ภายในเขตตำบลพนางตุง ไม่มีสถานีตำรวจแต่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลทะเลน้อย ซึ่งมีป้อมยามตำรวจ 2 ป้อม

1.6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.6.1 แหล่งน้ำ

1.6.1.1 ทะเลน้อย อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพนางตุง ร้อยละ 50 และอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทะเลน้อย ร้อยละ 50 โดยมีพื้นที่รวมทั้งหมดประมาณ 17,500 ไร่ หรือ 28 ตารางกิโลเมตร และมีทะเลสาบอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 2 บางส่วน

1.6.1.2 ลำคลอง ลำน้ำ ลำห้วย มีจำนวน 30 สาย

1.6.1.3 บึง หนองน้ำ และอื่นๆ จำนวน 247 แห่ง

1.6.2 การระบายน้ำ

1.6.2.1 พื้นที่น้ำท่วมถึงในฤดูฝน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 2, 4, 9, 13 และพื้นที่ บางส่วนของหมู่ที่ 5, 6, 7, 8, 10, 11

1.6.2.2 ระยะเวลาเฉลี่ยที่น้ำท่วมขังประมาณ 2 เดือน ช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม

1.6.3 น้ำเสีย

1.6.3.1 มีน้ำเสียจากการใช้น้ำในครัวเรือน หมู่ที่ 1, 2, 13 เนื่องจากไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย

1.6.4 ขยะมูลฝอย

1.6.4.1 ปริมาณขยะ 3 ตันต่อวัน

1.6.4.2 วิธีการกำจัดขยะ กองในหลุมขยะและเผา

1.7 โครงการพื้นฐาน

1.7.1 การคมนาคม

1.7.1.1 การคมนาคมติดต่อกับอำเภอใกล้เคียง ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4048 ทางทิศตะวันตก ไปเชื่อมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 ที่บ้านหัวถนน ทางทิศใต้สามารถติดต่ออำเภอเมืองพัทลุง ทางทิศเหนือสามารถติดต่ออำเภอป่าพะยอม ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4187 ไปเชื่อมกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 41 ที่บ้านหัวถนน ทางทิศตะวันตกสามารถติดต่อกิ่งอำเภอศรีนครินทร์

1.7.1.2 การคมนาคมติดต่อภายในตำบลและตำบลใกล้เคียงใช้ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4048 ทางทิศตะวันตกสามารถติดต่อตำบลมะกอกเหนือ ถนนทางหลวงชนบท หมายเลข 4001 สามารถติดต่อตำบลชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง และทิศเหนือติดต่อตำบลทะเลน้อย ส่วนภายในตำบลมีถนนจำนวนหลายสายเชื่อมติดต่อกันทุกหมู่บ้านได้โดยสะดวก

1.7.1.3 การบริการ การให้บริการด้านรถโดยสารแก่ประชาชน สามารถใช้รถสองแถวรับจ้างประจำทางและรถบัสโดยสารประจำทางวิ่งจากจังหวัดพัทลุงไปตำบลพนางตุง โดยผ่านตัวอำเภอควนขนุน จุดจอดรถอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟ รถออกทุกๆ 30 นาที ค่าโดยสาร 30 บาทต่อคน ส่วนภายในตำบลมีรถจักรยานยนต์รับจ้างบริการแก่ประชาชน

1.7.2 การประปา

1.7.2.1 การประปาส่วนภูมิภาค หมู่ที่ 1, 2, 3, และ 13

1.7.2.2 ระบบประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 3, 4, 5, 7, 8, 10, 11, และ 12

1.7.3 โทรศัพท์

1.7.3.1 มีชุมสายโทรศัพท์ จำนวน 1 แห่ง

1.7.3.2 โทศัพท์สาธารณะ จำนวน 25 เลขหมาย

1.7.3.3 โทศัพท์ส่วนบุคคล จำนวน 204 เลขหมาย

1.8 ด้านเศรษฐกิจ

1.8.1 การประกอบอาชีพ

1.8.1.1 เกษตรกรรม เป็นอาชีพส่วนใหญ่ของประชาชน

1.8.1.1.1 ทำนา

1.8.1.1.2 ทำสวนยาง

1.8.1.1.3 หัตถกรรมจากกระจูด

ภาพที่ 4 ภาพถ่ายผลิตภัณฑ์จากกระจูด

ที่มา: ปาณิตา แสไพศาล, “ผลิตภัณฑ์จากกระจูด”, ภาพสีผสม, 8 มีนาคม 2553.

1.8.1.2 อาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ การขับเรือนำเที่ยวชมทิวทัศน์ ดูนก ทะเลน้อย ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การขายของที่ระลึก การเปิดร้านอาหาร

1.8.1.3 การทำประมง แต่ปัจจุบันทำกันไม่มาก เนื่องจากทรัพยากรทางทะเลที่ลดน้อยลง

1.8.2 การพาณิชย์และบริการ

1.8.2.1 สถานีบริการน้ำมัน จำนวน 2 แห่ง

1.8.2.2 ร้านค้าปลีก จำนวน 25 แห่ง

1.8.3 การเลี้ยงสัตว์

1.8.3.1 มีการเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสาน เพื่อการจำหน่ายและบริโภคภายในครัวเรือน เช่น โค กระบือ ไก่ เป็ด สุกร เป็นต้น

1.9 สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ทะเลน้อย เช่น บ้านพัก สุขาหรือห้องอาบน้ำ ลานจอดรถ ร้านอาหาร ทำเทียบเรือ ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว เป็นต้น สรุปข้อมูลได้ดังนี้

1.9.1 ที่พักแรมหรือบ้านพัก

บริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีบ้านพักรับรอง 9 หลัง ส่วนด้านนอกเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย มีบ้านพักและบังกะโล เป็นของผู้ประกอบการเอกชน เปิดให้บริการประมาณ 8 แห่ง

ภาพที่ 5 ภาพบ้านพักภายในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย

ที่มา: ปาณิตา แสไพศาล, “บ้านพักภายในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย”, ภาพสีผสม, 6 มีนาคม 2553.

ภาพที่ 6 ภาพที่พักของเอกชน

ที่มา: ปาณิตา แสไพศาล, “ที่พักของเอกชน”, ภาพสีผสม, 6 มีนาคม 2553.

1.9.2 สุขาหรือห้องอาบน้ำ

การให้บริการในส่วนกลางยังไม่มีรองรับ ต้องเข้าไปใช้บริการในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
ทะเลน้อย และองค์การบริหารส่วนตำบลพนางตุง

1.9.3 ลานจอดรถ

ลานจอดรถอยู่ใกล้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย รองรับรถยนต์ประมาณ 30 คัน รถบัส
ประมาณ 10 คัน

ภาพที่ 7 ภาพลานจอดรถแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

ที่มา: ปาณิตา แสไพศาล, “ลานจอดรถแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย”, ภาพสีผสม, 6 มีนาคม 2553.

1.9.4 ร้านอาหาร

ร้านอาหารช่วงเช้า 4 ร้าน ช่วงกลางวัน 10 ร้าน และช่วงเย็น 6 ร้าน

1.9.5 ท่าเทียบเรือ

ท่าเทียบเรือของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย 1 ท่า ท่าเทียบเรือของศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว 1 ท่า และท่าเทียบเรือของเอกชน 12 ท่า

ภาพที่ 8 ภาพท่าเทียบเรือของเอกชน

ที่มา: ปาณิตา แสไพศาล, “ท่าเทียบเรือของเอกชน”, ภาพสีผสม, 8 มีนาคม 2553.

1.9.6 ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว

ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวมีให้บริการ 1 จุด ตั้งอยู่ใกล้กับเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย

ภาพที่ 9 ภาพศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวทะเลน้อย

ที่มา: ปาณิตา แสไพศาล, “ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวทะเลน้อย”, ภาพสีผสม, 6 มีนาคม 2553.

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

จากการสำรวจพื้นที่ทะเลน้อยมีปัญหาที่สามารถส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหลายด้าน ซึ่งแบ่งปัญหาออกเป็นดังนี้

1. ปัญหาคุณภาพพื้นที่ทะเลน้อย

สาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ และจากการคุกคามและใช้ประโยชน์ของมนุษย์ การทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า สภาพพื้นที่ป่าและโครงสร้างระบบนิเวศทะเลน้อยมีความเปราะบางและอ่อนไหวง่าย คือ เป็นป่าที่ประกอบด้วยต้นไม้เพียงไม่กี่ชนิดที่มีลักษณะเด่น ต้นไม้เหล่านี้เมื่อถูกทำลายลง โอกาสที่จะฟื้นคืนมาอยู่ในสภาพเดิมจะน้อยมาก หรืออาจจะต้องใช้เวลาในการทำลายดังกล่าว ได้แก่

- 1.1 การบุกรุกป่าเสม็ด เพื่อเปลี่ยนเป็นนาข้าว บ่อเลี้ยงปลา หรือปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นๆ
- 1.2 การตัดไม้ โดยเฉพาะต้นเสม็ดเพื่อเผาเป็นถ่าน
- 1.3 การบุกรุกป่า เพื่อสร้างบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัย
- 1.4 การบุกรุกป่า เพื่อทำเป็นคอกปศุสัตว์
- 1.5 การบุกรุกป่าบริเวณแหล่งหาอาหาร เนื้อแหล่งวางไข่ของนกน้ำ

1.6 การเผาป่าพรุและไฟฟ้า (ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศพื้นที่ ทะเลน้อยอย่างรุนแรง)

ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดไฟฟ้า ความขัดแย้งในการใช้ที่ดินได้เพิ่มความรุนแรงขึ้นเมื่อมีนายทุนชาวไทยและชาวมาเลเซีย รวมทั้งข้าราชการไทยได้บุกรุกป่าพรุควนเคร็ง เพื่อใช้ในการปลูกปาล์มน้ำมัน และจับสัตว์ป่า

สาเหตุของการเกิดไฟฟ้าในบริเวณพรุควนเคร็งนั้น เกิดจาก

1.6.1 การเผาป่า เพื่อทำไร่ ปลูกต้นปาล์มน้ำมัน โดยจงใจให้ป่าไม่ถูกทำลายและกลายเป็นสภาพป่าเสื่อมโทรมเร็วขึ้น

1.6.2 การเผาป่า เพื่อล่าสัตว์ป่า เช่น การล่าเต่าบกไปขาย หรือนำไปกินเป็นอาหาร เดิมสาเหตุทั้งสองนี้ไม่ลุกลามใหญ่โตนักเป็นเพียงสาเหตุเล็กๆ แต่ต่อมาได้ลุกลามขยายกว้างออกไป เนื่องจากความแห้งแล้งของสภาพภูมิอากาศ และกองซากพืชที่ทับถมกันอยู่ใต้ดินเป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นเชื้อไฟขยายออกไปจนกลายเป็นไฟฟ้าในที่สุด สร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม ก่อให้มีฝุ่นละอองกระจายฟุ้งไปในอากาศ ก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์อย่างรุนแรง

2. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรน้ำ

2.1 ความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำในทะเลน้อยและลำคลอง อันเนื่องจากของเสียและมลพิษจากชุมชน

2.2 การเสื่อมลงของคุณภาพน้ำ เนื่องจากการเพิ่มตะกอนและอินทรีย์สารที่เกิดจากการเน่าเปื่อยของพืชพรรณไม้น้ำที่เพิ่มขึ้น

2.3 การถ่ายเทของน้ำทั้งเข้าและออกไม่สะดวก เนื่องจากความตื้นเขินของทะเลน้อยและการปิดกั้นของทางน้ำ

แนวทางแก้ไข 1) องค์กรท้องถิ่นจัดสัมมนาและอภิปรายร่วมกับชาวบ้านในจัดสรรพื้นที่ทำกิน และปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ให้รุกรานทำลายทรัพยากรธรรมชาติ 2) เสริมสร้างกิจกรรมปลูกป่าทดแทน และสร้างป่าชุมชน 3) องค์กรท้องถิ่นและส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ฝึกสอนและจัดหาอาชีพให้กับชาวบ้าน มีการให้ถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องในการประกอบอาชีพ

และการดำรงชีวิตร่วมกับธรรมชาติ 4) ในเรื่องของน้ำ รณรงค์กักตุนน้ำ ขยะลงแหล่งน้ำ และเสริมสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติ

3. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

พบว่า มีปัญหา 2 ด้าน คือ ปัญหาข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายต่อการพัฒนาพื้นที่ และปัญหาความมีเอกภาพและประสิทธิภาพของกลไกในการบริหารจัดการภาครัฐในการดำเนินงานร่วมกันในเชิงบูรณาการ

แนวทางแก้ไข การส่งเสริมให้มีการขับเคลื่อนการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหของจังหวัด โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสนับสนุนส่งเสริมการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อกฎหมายให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลพนาสูงมีความคล่องตัว เกิดเอกภาพ สามารถดำเนินการตามแผนพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

4. ปัญหาด้านงบประมาณ

งบประมาณ ถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด เนื่องจากงบประมาณที่ได้มาไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลพนาสูง ไม่สามารถบริหารงบประมาณได้เอง งบที่ได้ใช้ในการดำเนินงานต่างๆ ต้องรอขอที่ได้จัดสรรจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนกลางเท่านั้น

5. ปัญหาด้านชุมชน

พบว่า ชุมชนแต่ละชุมชนยังขาดความเข้มแข็งภายในในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนก็ยังเป็นปัญหา บางชุมชนยังขาดฐานข้อมูลและนักสื่อความหมายท้องถิ่น บางชุมชนมีปัญหาในการทำงานร่วมกับหน่วยงาน และปัญหาที่ทุกชุมชนพบก็คือด้านการตลาด

แนวทางการแก้ไข ปัญหาความต้องการของแต่ละชุมชน ทำให้เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดพทลงเห็นถึงความสำคัญในการมีเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อแลกเปลี่ยน เติมเต็มความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เกิดความร่วมมือกันในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และการส่งต่อนักท่องเที่ยวให้กับชุมชนสมาชิกในเครือข่าย

6. ปัญหาด้านบุคลากร

พบว่า มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว 1 คน ในองค์การบริหารส่วนตำบลพนาสูง ทำให้ไม่เพียงพอที่จะดูแลระบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ทั้งหมด

แนวทางการแก้ไข ขอบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพิ่มเติมไปยังส่วนกลาง และรับสมัครอาสาสมัครมาช่วยต้อนรับ แนะนำและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว

7. ปัญหาการประชาสัมพันธ์

ข่าวสารกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ รับรู้เพียงจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง โดยใช้สื่อ เช่น ป้ายไวเนล เสียงตามสาย เคเบิลโทรทัศน์ท้องถิ่น เป็นต้น นักท่องเที่ยวที่เดินทางมานั้น รู้จักทะเลน้อยจากการบอกต่อ และการค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

แนวทางการแก้ไข ร่วมมือกับจังหวัด ผู้ประกอบการธุรกิจ และมหาวิทยาลัยทักษิณ จัดทำสื่อโฆษณาผ่านทางอินเทอร์เน็ต

2. ผลการศึกษาความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

2.1 การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ดังนี้

2.1.1 การมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด

คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาต่างๆ ของชุมชน ด้วยการประชุม ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การเดินเรือนำเที่ยว ควรวิ่งให้ช้า เพื่อลดเสียงที่จะรบกวนนกน้ำ และเพื่อป้องกันการไปทำลายพืชพรรณในน้ำ เป็นต้น

2.1.2 การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

เปิดโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา และตัดสินใจเลือกวิธีแก้ไขปัญหา ผ่านการพูดคุย อภิปรายในที่ประชุมต่างๆ

2.1.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การนำเรือของตนเองเข้ามาร่วมให้บริการนักท่องเที่ยว การเปิดบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว จนไปถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ มีไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดคุยต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว แม้ตนจะไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็ตาม

2.2 ความต้องการความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

2.2.1 ด้านการประกอบอาชีพ

การส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ชุมชนได้มีการรวมกลุ่มทางอาชีพ หรือส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอาชีพเพื่อผลิตสินค้าที่หลากหลายออกมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง โดยชาวบ้านท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า “เราอยากขายกระจูดไปในระดับโลก ไม่ใช่แค่ในระดับ OTOP ในประเทศ” (วรรณพร ทองนวล, 2553)

2.2.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ควรส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนมีการสร้างแหล่งการเรียนรู้โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น มีการจัดทำป้ายเพื่ออธิบายประวัติความเป็นมาของทะเลน้อย วิถีชีวิตของชุมชน วัฏจักรชีวิตของนกน้ำ เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนและเป็นประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวกลับไป โดยชาวบ้านท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า “อย่างว่าแต่นักเที่ยวเลย เด็กรุ่นใหม่ๆ ในพื้นที่ก็ไม่ค่อยรู้เรื่องเกี่ยวกับทะเลน้อย แค่นกที่บินไปบินมา มันยังไม่รู้เลยว่ามันอะไรบ้าง ก็อยากให้ทางอบต. มาช่วยเยอะๆ” (รัตนพล เกลี้ยงแก้ว, 2553)

2.2.3 ด้านสภาพแวดล้อม

ควรมีการให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของท้องถิ่น และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อม เช่น ให้นักเรียนในชุมชนดูแลรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านของตนเอง เพื่อให้เกิดทัศนียภาพที่สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงมากที่สุด ซึ่งสภาพแวดล้อมที่ดีและทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์เป็นจุดขายอย่างหนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ โดยชาวบ้านท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ไม่มีธรรมชาติเราก็อยู่ไม่ได้” (รัตนพล เกลี้ยงแก้ว, 2553)

2.2.4 ด้านการตลาด

องค์กรที่มีความเกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยจัดงานเทศกาลท่องเที่ยวให้มากขึ้น จัดเอกสารเผยแพร่การท่องเที่ยว จัดทำสื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในสื่อต่างๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยชาวบ้านท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า “อยากให้อบต. ช่วยกระจายข่าวเวลามีการจัดงานต่างๆ นักท่องเที่ยวจะได้มากันมากๆ เพราะเวลาว่างก็เห็นมีแต่คนท้องถิ่นหน้าเดิม หรือคนในจังหวัดใกล้เคียง” (ศุภลักษณ์ แสงน่วม, 2553)

2.3 ผลประโยชน์ที่ชุมชนท้องถิ่นคาดว่าจะได้รับจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้

2.3.1 ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ

คนในชุมชนจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจการต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความภูมิใจในชุมชนของตนเอง เมื่อคนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมต่างๆ ที่ทำแล้ว และเกิดความภาคภูมิใจ ก็จะเป็นแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆ และยังทำให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีภายในชุมชนอีกด้วย

2.3.2 ชาวบ้านมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

ชาวบ้านส่วนหนึ่งจะมีรายได้ จากการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่มหัตถกรรมจากกระชูด การเป็นเจ้าของเรือที่ให้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้มีรายได้พอที่จะเลี้ยงครอบครัวได้นอกจากการทำนา ทำประมง หรือรับจ้างทั่วไป

2.3.3 เกิดความยั่งยืนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เมื่อได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นองค์ประกอบสำคัญ ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรมากขึ้น เพราะหากไม่ช่วยกันดูแลรักษา จนทำให้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง ก็จะมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทันที ทำให้ไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอีกต่อไป

2.4 ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

2.4.1 ผู้ประกอบการมุ่งประโยชน์ส่วนตนไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม

2.4.2 เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

2.4.3 การบริการนักท่องเที่ยวไม่มีมาตรฐาน

2.4.4 ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.4.5 มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

2.4.6 นักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร

2.4.7 ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

จากการแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชนนั้น มีความเห็นด้วยต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย แต่มีความกังวลถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในหลายๆ ด้านดังที่กล่าวมา

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวทะเลน้อย

3.1 จุดดึงดูดใจที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยวทะเลน้อย และด้านสภาพแวดล้อม

สิ่งดึงดูดใจต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวทะเลน้อย คือ ความงดงามของธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นนกน้ำนานาชนิด ดอกบัว พืชพรรณไม้น้ำ และสัตว์น้ำต่างๆ ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย ยังคงมีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ สามารถดึงดูดใจให้กลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง แต่มีนักท่องเที่ยวท่านหนึ่งกล่าวว่า “ปัจจุบันทะเลน้อยแตกต่างจากอดีตมากในเรื่องของจำนวนที่ลดลง” (ต่อศักดิ์ เพ็ญพงษ์, 2553) รูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยวเวลานั้น ส่วนมากเดินทางมาในช่วงเช้าและเดินทางกลับในช่วงบ่าย หรือมีการพักค้างแรมเพียง 1 คืนเท่านั้น เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่น จะเกิดขึ้นในช่วงเช้า คือ การล่องเรือดูนกและชมดอกบัวบาน

3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงในเรื่องต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

3.2.1 เรื่องความสะดวกและความปลอดภัยของลานจอดรถ

3.2.2 ความร่มรื่นของบริเวณลานจอดรถ

3.2.3 มีบริเวณพักผ่อนของพนักงานขับรถ

3.2.4 เพิ่มจำนวนห้องน้ำ

3.2.5 เพิ่มเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว

3.2.6 เพิ่มการแจ้งข่าว และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อ เช่น วิทยุ

เว็บไซต์การท่องเที่ยว หนังสือการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.3 การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า ยังมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว และเทศกาลงานประเพณีต่างๆ ไม่เพียงพอ โดยการรับรู้ส่วนใหญ่มาจากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวทะเลน้อยได้บอกเล่าเรื่องราวไว้

4. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

4.1 นโยบายหรือแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย คือ เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมที่เป็น

เอกลักษณ์ของท้องถิ่น พร้อมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ 1) การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม 2) การพัฒนาศักยภาพระบบการบริการ เครือข่ายและการตลาด การท่องเที่ยว และ 3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

4.2 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบล

พนาจุง

4.2.1 การสร้างสมดุลของการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์เพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน

4.2.2 การคุ้มครองและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแบบยั่งยืนและเป็น

ธรรม

4.2.3 การอนุรักษ์พัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ดิน และป่าไม้ตามแนว

พระราชดำริ

4.2.4 การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ

4.2.5 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของ

ชุมชน

4.2.6 การควบคุมมลพิษจากขยะ น้ำเสีย ฝุ่นละออง กลิ่นและเสียง

4.3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จังหวัดพัทลุง

4.3.1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์และระบบบริการที่อย่างยั่งยืน และมีมาตรฐาน

4.3.2 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

4.3.3 พัฒนาระบบบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

4.3.4 พัฒนาการตลาดและประชาสัมพันธ์เชิงรุก

4.4 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน จังหวัดพัทลุง

4.4.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในการดูแล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.4.2 รักษาฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการ ส่งเสริมการปลูกป่า

4.4.3 บริหารจัดการทรัพยากรน้ำและลุ่มน้ำแบบบูรณาการ สร้างความเป็นเอกภาพ กลไกการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มน้ำย่อยให้เกิดประสิทธิผลเพียงพอต่อความต้องการ รวมทั้งมีระบบเตือนภัยป้องกันอุทกภัย

4.4.4 ควบคุมและลดปริมาณของเสียที่ก่อให้เกิดมลพิษ รวมถึงการส่งเสริมการนำมาใช้ประโยชน์ซ้ำหรือหมุนเวียน

4.4.5 คุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญเชิงระบบนิเวศน์พื้นที่อนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากฐานชีวภาพอย่างยั่งยืน

4.4.6 เร่งรัดการจัดทำแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่ชัดเจนและเพิ่มมาตรการป้องกันรักษาป่าเชิงรุก พร้อมทั้งการจัดที่ดินทำกินให้ประชาชนอย่างเหมาะสมเป็นธรรมตามสภาพจริงในพื้นที่ และบังคับใช้กฎหมายภายใต้หลักธรรมาภิบาล

การจัดการสาธารณสุขโลกและสิ่งอำนวยความสะดวก

ตามนโยบายการจัดการสาธารณสุขโลกและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง แต่ในทางปฏิบัติยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่จะคอยทำการกำกับดูแลและตรวจสอบมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลพนาจึงพยายามใช้การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนแทน เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักและร่วมรักษาสภาพแวดล้อมให้คงเดิม

การคำนึงถึงการกำจัดของเสีย การกำจัดขยะจะเผาขยะแห้งด้วยเตาเผาที่กระจายทั่วหมู่บ้าน สำหรับขยะเปียกยังไม่มีการกำจัดที่เป็นระบบ จึงยังนำมาเผาพร้อมกับขยะแห้งอยู่หรือนำไปกองลงในหลุมขยะ ซึ่งการเผาขยะนั้นก่อให้เกิดปัญหาหมอกพิษทางอากาศ การบำบัดสิ่งปฏิกูล โดยมีบ่อเกรอะของระบบบำบัดน้ำเสียติดกับที่และปล่อยน้ำเสียจากการอุปโภคไปหลนองพื้นดิน โดยปล่อยย่อยสลายตามธรรมชาติ น้ำเสียจากอุตสาหกรรมครัวเรือน เช่น การทอเสื่อกระจูด ย้อมสี ประมง ทิ้งของพื้นดิน น้ำฝนซึมลงดิน ส่วนที่เหลือระบายลงสู่ที่ลุ่ม คลอง และสะสมในแหล่งน้ำตามธรรมชาติ

ส่วนทางชุมชนได้มีความร่วมมือกันจัดตั้งธนาคารขยะขึ้นมา เพื่อส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ โดยมีเจ้าหน้าที่ของธนาคาร ทำการคัดแยกและชั่งน้ำหนักขยะและคำนวณเป็นเงิน แล้วบันทึกลงสมุดคู่ฝาก โดยใช้ราคาที่ทางคณะกรรมการชุมชนประสานกับร้านรับซื้อของเก่าเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคา รายได้ของกิจกรรมมาจากผลต่างของราคาทีคณะกรรมการกำหนดกับราคาที่สามารถขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า ซึ่งต้องมีการหักรายจ่ายอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ ติดต่อประสานงาน ซึ่งรายได้สามารถใช้เป็นทุนหมุนเวียนและจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อใช้เป็นรายได้ชุมชนต่อไป

**การเตรียมแนวทางการดำเนินงานเพื่อรองรับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559
จังหวัดพัทลุง**

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

1.1 พัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

1.1.1 พัฒนาระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวระหว่างเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองท่องเที่ยวรอง โดยการบูรณาการการขนส่งทุกรูปแบบให้มีการเชื่อมโยง เชื่อมต่อระหว่างศูนย์กลางขนส่งประเภทต่างๆ ในจังหวัดเดียวกันและจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงพัฒนาระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยให้มีความรวดเร็ว ปลอดภัย สะดวก สะอาด และมีมาตรฐานสากล

1.1.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

1.1.3 ปรับปรุงป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรอง เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ และถูกต้องตามหลักสากล

1.1.4 พัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกให้มีมาตรฐานความปลอดภัยตามหลักสากล และสามารถเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลักกับแหล่งท่องเที่ยวรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนในการพัฒนาการคมนาคมทางบก

1.1.5 พัฒนาเส้นทางการคมนาคมทางอากาศ ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศ สนับสนุนให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชน ในการเปิดเส้นทางการบินใหม่ๆ

1.2 พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

1.2.1 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ ลานจอดรถ ป้ายสื่อความหมาย ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว ห้องน้ำ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

1.2.2 การพัฒนาเครือข่ายการสื่อสาร โทรคมนาคม ระบบสารสนเทศ และซอฟต์แวร์ ดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อการท่องเที่ยว สนับสนุนให้เกิดการใช้ระบบ E-commerce อย่างแพร่หลายส่งเสริมการจัดทำข้อมูลการท่องเที่ยวออนไลน์ และการเชื่อมโยงระบบบริการต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวทางเว็บไซต์

1.2.3 พัฒนาศูนย์กลางให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกแบบครบวงจรเบ็ดเสร็จที่สามารถสอบถามข้อมูลการท่องเที่ยว ประสานแก้ไขความเดือดร้อนช่วยเหลือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินได้สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่าย

2. การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

2.1 พัฒนาระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่

แนวทางการดำเนินการ

2.1.1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่นักท่องเที่ยว เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม

2.1.2 พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยว โดยผลักดันและกำหนดให้เป็นเขต

2.2 การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

2.2.1 ฟื้นฟู และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม เพื่อนำไปสู่กระบวนการต่อยอดในการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เอกลักษณ์ท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

2.2.2 สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงโทรมทั้งหมด และจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงโทรม และระบบการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ

2.3 การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

2.3.1 วางแผนจัดการภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยว โดยการอนุรักษ์ ซ่อมแซม และบำรุงรักษา สถาปัตยกรรมที่เป็นจุดเด่น พร้อมทั้งสร้างสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่

2.3.2 จัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ เพื่อให้การใช้ประโยชน์เหมาะสมกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน

2.3.3 ผลักดันให้มีการออกกฎ ระเบียบ และบทลงโทษที่ชัดเจนในการกำกับดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันและการปราบปรามผู้บุกรุกแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติโดยมิชอบ และสอดส่องดูแลการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

2.3.4 พัฒนาระบบสาธารณูปโภคเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสถานพยาบาลในแหล่งท่องเที่ยว ระบบการจัดการขยะ น้ำเสีย มลพิษ และระบบเครือข่ายเฝ้าระวังป้องกันภัยพิบัติ

3. การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว

3.1 การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

3.1.1 สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ ครอบครัว และอันานิภูม เป็นต้น

3.1.2 ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนานวัตกรรมทางความคิด เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสินค้าการท่องเที่ยว ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คำนึงถึงคุณค่าและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสนับสนุนการเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ เช่น ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจด้านนันทนาการ โดยเฉพาะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การจัดการสินค้า OTOP และของที่ระลึก เป็นต้น

3.1.3 ผลักดันให้งานเทศกาล ประเพณี และกิจกรรมต่างๆ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง เทศกาลคนก เทศกาลดนตรี และศิลปะ เป็นต้น

3.2 การเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว แนวทางการดำเนินการ

3.2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนด้านการท่องเที่ยว โดยสนับสนุนให้ภาคเอกชนและนักลงทุนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยภาครัฐต้องจัดให้มีสิ่งจูงใจและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เหมาะสม

3.2.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนเงินทุน วิชาการ การให้ความรู้และให้คำปรึกษาในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจ การสร้างแบรนด์ และเอกลักษณ์ของสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาดท่องเที่ยว

3.3 การพัฒนามาตรฐานสินค้าและบริการท่องเที่ยว แนวทางการดำเนินการ

3.3.1 พัฒนามาตรฐานบริการท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นกรอบในการยกระดับคุณภาพของสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับระดับสากล

3.3.2 ส่งเสริมและผลักดันให้สถานประกอบการได้นำมาตรฐานด้านการบริการท่องเที่ยวไปใช้ในทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาผู้ให้บริการและสถานประกอบการของตนเอง

3.3.3 สนับสนุนกิจกรรมด้านการตรวจประเมินและรับรองสถานประกอบการตามแนวทางสากล

3.3.4 ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่จูงใจผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้เข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย รวมทั้งผลักดันเครื่องหมายรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยให้เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ และเชื่อมั่นจากนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ

3.3.5 จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวให้ครบถ้วน ทันสมัย เชื่อมโยงไปยังบริการที่เกี่ยวข้องอย่างครบวงจร และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลอย่างแท้จริง

3.4 การป้องกันและรักษาความปลอดภัยทางแก่นักท่องเที่ยว แนวทางการดำเนินการ

3.4.1 เตรียมความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติ การระบาดของโรค และภัยพิบัติอื่นๆ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ การเตรียมความพร้อมเพื่อการตอบสนองอย่างฉับไว และการกู้คืนสภาพในภาวะฉุกเฉิน ครอบคลุมถึงการเตรียมความพร้อม การวางมาตรการป้องกันและแก้ไขเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน และมาตรการฟื้นฟูภายหลังเกิดเหตุการณ์

3.4.2 กำหนดมาตรการในการป้องกัน ดูแล รักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว รวมถึงการท่องเที่ยวที่สร้างผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ ให้เกิดการบังคับใช้อย่างจริงจังและมีการบังคับใช้บทลงโทษตามกฎหมาย

3.4.3 ผลักดันให้มีการกำหนดมาตรฐานการให้บริการ และมาตรฐานความปลอดภัยในสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวในกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ และมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง

3.4.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการเป็นตำรวจอาสาสมัคร ดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ชุมชนของตนเอง และอาสาสมัครด้านการท่องเที่ยว

3.4.5 สนับสนุนส่งเสริมตำรวจท่องเที่ยว หน่วยงาน องค์กร และชุมชน ให้มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว

3.5 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน
แนวทางการดำเนินการ

3.5.1 พัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนในสาขาท่องเที่ยว โดยเฉพาะการพัฒนาภาคเอกชน ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ รวมถึงศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในด้านอื่นๆ ให้ได้มาตรฐาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว

3.5.2 ส่งเสริมให้มีการจัดการฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นทั้งทางการ ปฏิบัติงานเฉพาะทาง สำหรับสถานประกอบการขนาดย่อม และหลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น รวมทั้งหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้บริหารตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูงสำหรับบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4. การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว

4.1 สร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

4.1.1 เผยแพร่และสื่อสารภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้แพร่หลายในทุกช่องทาง และครอบคลุมทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรับรู้และความตระหนักในความสำคัญของภาพลักษณ์ ให้กับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น

4.1.2 สร้างจิตสำนึกและค่านิยมในความเป็นไทย ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความแตกต่าง จุดขายในเรื่องของควมมีอัตลักษณ์ไมตรีที่ดี พร้อมต้อนรับผู้มาเยือน และร่วมกันเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

4.2 สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาระบบสนับสนุนการตลาดท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

4.2.1 จัดทำข้อมูล และรวบรวมข่าวสารด้านการท่องเที่ยวและจัดเก็บในระบบข้อมูลสารสนเทศ รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสืบค้นข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ผ่านทางเว็บไซต์กลาง ที่สามารถสืบค้นได้ถึงระดับพื้นที่ ทันสมัย สามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีรายละเอียดด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

4.2.2 ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดสินค้าทางการท่องเที่ยวสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและรสนิยมของนักท่องเที่ยวในกลุ่มครอบครัว กลุ่มฮันนีมูน กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น

4.3 สร้างกระแสการรับรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

4.3.1 โฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวผ่านสื่อทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง

4.3.2 พัฒนาเว็บไซต์สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความแข็งแกร่ง พร้อมจัดตั้งศูนย์ให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกอย่างครบวงจร เพื่อให้การบริการข้อมูลการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์รวดเร็วทันสมัย เช่น การจองที่พัก การเดินทาง เป็นต้น โดยพัฒนาให้มีหลากหลายภาษาเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น

5. การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

5.1 การสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

5.1.1 เชื่อมโยงบทบาทและภารกิจ ของหน่วยงานหลักด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกัน และประสานกับกระทรวงอื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใน

ฐานะหน่วยงานสนับสนุน เพื่อให้การกำหนดนโยบายและสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวของประเทศ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.1.2 การสร้างพันธมิตร หุ้นส่วน หรือเครือข่ายระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีความ เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยการอำนวยความสะดวก การลดขั้นตอนในการทำงาน การระดมทุนการ จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยว

5.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา ท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินการ

5.2.1 อำนวยความสะดวก สนับสนุน ช่วยเหลือ ให้ความรู้ ความเข้าใจในการบริหาร จัดการท่องเที่ยวแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เพื่อลด ความขัดแย้งและสามารถสร้างกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการสภาพและกำลังรองรับของชุมชน และระบบนิเวศในท้องถิ่น

5.2.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดตั้งคณะกรรมการในระดับท้องถิ่นขึ้นเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีการบริหารเป็น รูปธรรม โดยมีภาครัฐ เอกชน ชุมชน และประชาสังคมในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

สรุปผลการศึกษา

1. ด้านสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

1.1 ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อยตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว อากาศเย็นสบายตลอดปี ในแง่มุมของการท่องเที่ยว ทะเลน้อยมีทิวทัศน์ที่สวยงาม สามารถสัมผัสธรรมชาติได้อย่างใกล้ชิด ทั้งพืชพรรณและนกน้ำแปลกตาที่ไม่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ทั้งนกประจำถิ่นอาศัยอยู่ประจำตลอดปี และนกอพยพย้ายถิ่น โดยจะอพยพมาในช่วงฤดูหนาว กิจกรรมการท่องเที่ยวทำได้ทั้งทางบกและทางน้ำ เช่น เดินชมธรรมชาติตามสะพานไม้ที่ทางเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยสร้างไว้ การล่องเรือชมธรรมชาติ และชมวิถีชีวิตชาวบ้าน เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

แต่ทะเลน้อยช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม บางปีไม่สามารถเที่ยวได้ เนื่องจากมีฝนตกหนักจนอาจทำให้เกิดน้ำท่วมได้

มีเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ซึ่งนับเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแห่งแรกของประเทศไทย สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อยู่ใกล้และสามารถไปเที่ยวต่อได้ง่าย เช่น เขาอกทะลุ อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า หาดแสนสุขลำปำ เป็นต้น และนอกจากนั้นยังมีผลิตภัณฑ์กระจูดที่ขึ้นชื่อในระดับภาคใต้ และระดับประเทศ เพราะเป็นสถานที่เพาะปลูก ผลิต และเป็นเครือข่ายกลุ่มด้วย ดังนั้น ทะเลน้อยจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าเผยแพร่ให้กับคนทั่วไปได้รู้จัก มากยิ่งขึ้น

1.2 เรื่องจัดมาตรฐานการท่องเที่ยว

มาตรฐานเป็นสิ่งที่ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันกำหนด การกำหนดมาตรฐานด้านต่างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อจะอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวให้มากที่สุด และเป็นสิ่งที่ทำได้ในระดับความสามารถบริหารจัดการโดยชาวบ้าน กิจกรรมที่ทำก็คือ ร้านค้าชุมชน การเดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวต้องปลอดภัยและสะดวก และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ที่พักหรือบ้านพัก ชาวบ้านได้พยายามพัฒนาให้เป็นรูปแบบของโฮมสเตย์แบบชาวบ้านจริงๆ ไม่เปลี่ยนแปลงอะไรเป็นพิเศษแต่จะยึดความเป็นโฮมสเตย์แบบวิถีชาวบ้าน เพื่อผู้ที่มาเยี่ยมชมหรือมาพักค้างคืนจะมีความประทับใจในความเป็นวิถีชุมชน แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากชาวบ้านบางกลุ่มเห็นว่าที่พักของเอกชนเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวแล้ว ส่วนด้านการบริการด้านอื่นๆ จะค่อยๆ ทำไปที่ละด้าน

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

มีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำคอยให้คำแนะนำ โดยต้องศึกษาข้อมูลจากป้ายสื่อความหมาย และเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลพนาสูงได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อบรมการเป็นมัคคุเทศก์นำชมการท่องเที่ยว แต่ไม่ค่อยได้ปฏิบัติจริงจึงไม่เป็นผลสำเร็จ จากการสำรวจยังพบว่า ห้องสุขาไม่มีให้บริการในส่วนกลาง ต้องเข้าไปใช้บริการในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยหรือองค์การบริหารส่วนตำบลพนาสูง ลานจอดรถพบว่าไม่มีเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว และไม่จัดที่จอดรถ巴士ไว้ให้ชัดเจน ด้านระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ไฟฟ้า และน้ำประปา มีความเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว ร้านอาหารมีความพอเพียง เหมาะสม ความสะดวก และราคา ร้านอาหารของที่ระลึกมีเพียงพอ แต่ขาดความแตกต่างในตัวผลิตภัณฑ์ ที่พักแรมหรือบ้านพัก มีทั้งของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยและของเอกชน มีราคาเหมาะสมและเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว

2. ด้านชุมชนท้องถิ่น

2.1 ด้านศักยภาพของคนในชุมชน

จากการที่ได้สัมภาษณ์ พบว่าชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ มีความตั้งใจที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตรงนี้ให้ดี ทุกครั้งที่มีการจัดประชุม ชาวบ้านหลายคนหลายครอบครัวก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะชาวบ้านอยากให้แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของเขาถูกจัดการโดยคนในชุมชน และด้วยความละเอียดประณีตมากที่สุด ถึงแม้ว่าบางวันเขาจะเหนื่อยเหนื่อยกับการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว แต่ถึงวันที่จะต้องขอความร่วมมือ ชาวบ้านก็จะเข้าร่วมปฏิบัติการด้วยทุกครั้ง ส่วนชาวบ้านที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ก็จะเข้าร่วมน้อย

2.2 แนวคิดของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ชุมชนยอมรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศของชุมชน เป็นแนวทางในการเพิ่มพูนรายได้จากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรภายในชุมชน อันเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป การดำเนินงานเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยังเป็นการสร้างความรักและความสามัคคีขึ้นภายในชุมชน ส่งเสริมความเข้าใจที่ีระหว่างคนต่างวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งยังเป็น โอกาสที่ชุมชนจะได้เผยแพร่การเป็นผู้รักษาทรัพยากรและการใช้ดิน น้ำ ป่าไม้ อย่างมีความรับผิดชอบมากกว่าการเป็นทำลายอย่างที่สังคมภายนอกส่วนใหญ่เข้าใจ

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

พบว่านักท่องเที่ยวต้องการให้คงความเป็นธรรมชาติด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด ไม่ควรก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใหม่ลงในพื้นที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดสร้างห้องสุขาและห้องอาบน้ำ ควรจัดระเบียบพื้นที่ลานจอดรถ ควรปรับปรุงศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย มีความเหมาะสมอยู่แล้ว การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับทะเลน้อย ยังไม่เป็นที่รับรู้มากนัก ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้หลากหลาย

4. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

การบริหารจัดการของภาครัฐส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในเรื่องของความไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อมีการโยกย้ายหรือสับเปลี่ยนบุคลากรในระดับผู้บริหารสูงๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับแผนงาน/โครงการแผนงานปรับปรุง เป็นปัญหาอย่างมาก เพราะงบประมาณในปกติทุกปีไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ทั้งระบบได้ ทั้งยังมีจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะงานด้านวิชาการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และปัญหางานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยรอบทะเลน้อย เช่น การบุกรุกป่า การเผาป่า เป็นต้น

อภิปรายผล

จากผลสรุปการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อยมีจุดเด่นหลายประการ ทะเลน้อยเป็นแหล่งน้ำจืดที่ตั้งอยู่บริเวณเหนือสุดของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง อันมีคุณค่ายิ่งต่อระบบนิเวศ การดำรงชีพของประชาชน แหล่งความรู้ทางธรรมชาติ วิทยา วัฒนธรรม และมีความสวยงามของทิวทัศน์ในการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทางภาคใต้ สมควรแก่การอนุรักษ์ให้เกิดประโยชน์แก่มวลชีวิตที่เกี่ยวข้องอย่างยั่งยืนตลอดไป

แต่ปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่ชุ่มน้ำสำคัญแห่งนี้ จากการที่ประชากรเพิ่มขึ้นมีการใช้ประโยชน์โดยตรง คือ การนำทรัพยากรธรรมชาติมาบริโภค การหาปลา บัว หรือล่าสัตว์ป่าจำพวกนก เป็นสินค้าจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ มีมาโดยตลอด ของเสีย สิ่งปฏิกูลจากชุมชน ไหลลงสู่ทะเลน้อย ซึ่งทางหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องสำรวจ วางแผน และประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แล้วกำหนดมาตรการและวิธีการเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำแห่งนี้ รวมทั้งการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อสร้างจิตสำนึก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อมให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์อย่างแท้จริง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนานี้ โดยเฉพาะคนที่อยู่ในพื้นที่ต้องทำความเข้าใจ และต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่าง ชี้แจงนักท่องเที่ยวเมื่อเขาประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสม เพราะต่างคนต่างมาเที่ยว ชาวบ้านจะต้องมีน้ำจิตน้ำใจในการต้อนรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาเยี่ยมชม เพราะนอกจากนักท่องเที่ยวจะได้มาเที่ยวที่ทะเลน้อยแล้ว นักท่องเที่ยวยังได้ศึกษาวัฒนธรรมของชาวบ้าน มาซื้อผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น ผลิตภัณฑ์จากกระจูด ปลายูกร้า ที่ขึ้นชื่ออยู่ในตอนนี้ เพื่อให้ระบบการท่องเที่ยวของทะเลน้อยเป็นการท่องเที่ยวที่มีเสถียรในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนร่วมกัน เช่น ผู้ประกอบการ ชาวบ้าน และองค์กรของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวก็จะมีคามยั่งยืน คนที่มาเที่ยวที่ทะเลน้อย นักท่องเที่ยวจะทราบเลยว่ามาเที่ยวทะเลน้อย ต้องนั่งเรือดูนก เดินสะพานไม้ตามเส้นทางธรรมชาติ เดินเที่ยวหรือขี่จักรยานภายในหมู่บ้าน เพื่อที่จะดูวิถีชีวิต และซื้อผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชน และนอกจากซื้อแล้วยังสามารถที่จะศึกษากระบวนการ ขั้นตอนการรวมกลุ่มหรือกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้กลับไปด้วย เป็นต้น

สำหรับมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยว ต้องร่วมกันกำหนดทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และชาวบ้าน ที่อยู่ในพื้นที่ เนื่องจากชาวบ้านเป็นผู้กระทำส่วนมาก จึงควรให้เป็นไปตามศักยภาพของชาวบ้าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ให้ร่วมคิด ร่วมปรึกษากับชาวบ้าน

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จากการสำรวจและการสัมภาษณ์ พบว่ามีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงเร่งด่วน ได้แก่ ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว ห้องสุขา และลานจอดรถ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากปัญหาด้านงบประมาณ และบุคลากร ไม่เพียงพอ ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว พบว่าไม่มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการ สถานที่ไม่ได้รับการดูแลรักษาความสะอาด และไม่เป็นที่สังเกตของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนมากนักท่องเที่ยวจะไปขอข้อมูลการท่องเที่ยวจากเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ด้านห้องสุขา พบว่า

ต้องเข้าใช้บริการในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยหรือองค์การบริหารส่วนตำบลพนางตุง ทำให้ไม่เอื้ออำนวยแก่นักท่องเที่ยว ด้านลานจอดรถ พบว่าควรปรับปรุงให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว และควรจัดพื้นที่สำหรับจอดรถสัปดาห์ให้เหมาะสม เนื่องจากเป็นลานจอดรถดั้งเดิมที่ไม่ได้เตรียมพร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนเป็นจำนวนมากอย่างในปัจจุบัน

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

1. ปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่

เพิ่มความคุ้มครองพื้นที่ป่าให้มากขึ้น โดยการจัดเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครลาดตระเวนตามพื้นที่ต่างๆ เพื่อป้องกันการบุกรุก และการเผาป่า พร้อมทั้งอธิบายความสำคัญในการอนุรักษ์ เพิ่มความรู้สึกรักและหวงแหนพื้นที่ป่าแก่ชาวบ้าน เพื่อความเป็นอยู่ของชนรุ่นหลัง และให้เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมต่อไป

การบำบัดน้ำทิ้ง ควรมีการจัดการน้ำเสียที่ถูกหลักสุขาภิบาล เช่น มีทางระบายน้ำ มีตะแกรงสำหรับกรองขยะก่อนระบายน้ำทิ้ง การกำจัดน้ำทิ้งต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น หรือกระทบกระเทือนต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

ควรเพิ่มการใช้สื่อออนไลน์เข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว จากกระแสนิยมของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตส่งผลให้รูปแบบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงข้อมูลรวม ซึ่งถือว่ามีความสะดวก รวดเร็ว และง่าย

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน

ควรจัดให้มีการประกวดผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน เพื่อพัฒนาฝีมือและรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความทันสมัย และมีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนเอง ซึ่งจะทำให้ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนมีคุณภาพและความหลากหลาย ส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

4. ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว

ควรมีคู่มือ แผ่นพับ แผนที่การเดินทาง โปรแกรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ราคาและสถานที่ติดต่อ เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวตลอดเวลา เพื่ออำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้ในยามที่นักท่องเที่ยวต้องการป้ายสื่อความหมาย ป้ายแนะนำ และเอกสารต่างๆ ควรจัดให้มีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ เพื่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

5. ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ

เพิ่มห้องสุขาและห้องอาบน้ำสำหรับให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและสำหรับผู้พิการ โดยเฉพาะบริเวณลานจอดรถ และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านสุขลักษณะ ควรจัดเตรียมเจ้าหน้าที่คอยดูแลเรื่องความสะอาด เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น

6. ลานจอดรถ

เพิ่มจำนวนที่จอดรถหรือลานจอดรถให้มากขึ้น โดยหาพื้นที่ที่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว จัดพื้นที่สำหรับการจัดรถบัสโดยเฉพาะ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ทำให้สามารถหาที่จอดรถได้ง่ายขึ้น และสร้างความร่วมมือให้กับสถานที่

7. ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก

เพิ่มการดูแลสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยการตรวจตราสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลายให้อยู่ในสภาพที่ดี พร้อมใช้งานได้อย่างปลอดภัย

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว

ประเด็นที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องให้ความสำคัญมี 5 ประการ คือ

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว การสร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวทั่วประเทศ เพื่อบ้านและในภูมิภาค เพื่อเตรียมความพร้อมประเทศให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งให้เอื้ออำนวยความสะดวกแก่คนทุกกลุ่ม (Tourism for All)

2. การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

โดยมุ่งเน้นการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมให้มีความสมบูรณ์ดั้งเดิม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะของกลุ่มการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลัก และแหล่งท่องเที่ยวรอง และยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานในระดับสากล และสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท่องเที่ยวเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ มาตรฐาน และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวได้

3. การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว

โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว การป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

4. การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว

โดยมุ่งเน้นเผยแพร่ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาระบบสนับสนุนการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ สร้างกระแสการรับรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว การดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อประมุขสิทธิ์ ดึงงาน และจัดงานแสดงต่างๆ (Event) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นมีการใช้จ่ายมากขึ้น และสร้างกระแส การท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

5. การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครอง ใน การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

โดยมุ่งเน้นการสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมีเอกภาพ มีการบูรณาการร่วมกัน ลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการในทุกระดับ

แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อยเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับทางองค์กรบริหารส่วนตำบลพนาสูง ได้เข้าพบปะกับแกนนำของแต่ละหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืน โดยแกนนำจะทำการประชุมหมู่บ้านเพื่อแจ้งข่าวสาร และในทางกลับกัน แกนนำหมู่บ้านก็จะนำความคิดเห็นหรือสิ่งที่ชุมชนต้องการไปบอกกล่าวแก่องค์กรบริหารส่วนตำบลพนาสูงเช่นกัน

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย มีภารกิจในการบริหารจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในด้านกายภาพและชีวภาพ โดยเน้นด้านการใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบ ของความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่งอาหาร แหล่งที่อยู่อาศัย และแหล่งทำรังวางไข่ของนกน้ำ ทั้งยังสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังและยั่งยืนของภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรในทะเลน้อย

แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อยในอนาคต แบ่งได้ดังนี้

1. ด้านการท่องเที่ยว

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมควบคู่แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ส่งเสริมการบริการในพื้นที่ให้มีศักยภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์สถานที่ท่องเที่ยวเดิมและท่องเที่ยวใหม่ จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาตลอดปี ปรับปรุงศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก จัดกิจกรรมฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว จัดทำสื่อเพื่อการท่องเที่ยวและฝึกอบรมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

2. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อนุรักษ์ ฟื้นฟูและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น จัดกิจกรรมปลูกป่าเสริมป่า กำจัดวัชพืชน้ำ จัดกิจกรรมเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนใช้น้ำชีวภาพบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือน สนับสนุนกิจกรรมวันปลอดควันพิษจากไฟฟ้า

3. ด้านเศรษฐกิจ

สนับสนุนกลุ่มอาชีพการเกษตรให้มีศักยภาพทางการผลิต ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางการเกษตร (ทำนา ทำสวน ประมง เลี้ยงสัตว์) ส่งเสริมภาคการเกษตรใช้ปุ๋ยชีวภาพ เพื่อลดต้นทุน สนับสนุนกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน สนับสนุนกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมด้านการตลาดของกลุ่มอาชีพ ฟื้นฟูการปลูกกระจุคและส่งเสริมผลิตภัณฑ์กระจุค จัดฝึกอบรมอาชีพเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ในการประกอบอาชีพโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น พัฒนาผลิตผลทางการเกษตรและ

ผลิตภัณฑ์ของชุมชนอย่างครบวงจร จัดกิจกรรมกระตุ้นกำลังซื้อเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มอาชีพ จัดหาตลาดเพื่อการจำหน่ายผลผลิตของชุมชน ส่งเสริม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์โดยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

แนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

เพื่อให้การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมในแต่ละบริบทของแหล่งท่องเที่ยว และด้วยกระบวนการจัดการความรู้ของผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับแหล่งท่องเที่ยว ได้กำหนดให้มีแนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ออกเป็น 5 ระดับ ตามประสบการณ์ในการปฏิบัติจริง ที่ประสบการณ์ในการปฏิบัติจริงที่ประสบความสำเร็จ

1. การให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว

โดยการจัดประชุมคณะกรรมการทำงานในชุมชนจัดอบรมให้ความรู้ จัดให้มีวิทยากรและนำสถานที่ท่องเที่ยวพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว จัดทำหลักสูตรให้ความรู้สู่นักเรียน นักศึกษา

2. กำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชน จัดศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน จัดรูปแบบโฮมสเตย์ให้มีมาตรฐานที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. จัดระบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว

ปลูกป่าเพื่อการท่องเที่ยว ปลูกป่าฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว จัดเส้นทางการศึกษาทรัพยากรตามธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว จัดแบ่งเขต ภูมิทัศน์ให้เหมาะสมและปลูกจิตสำนึกเยาวชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว

4. จัดกิจกรรมด้านการรักษาความสะอาด

จัดให้มีเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนจัดให้มีการคัดแยกขยะอย่างมีระบบ มีการนำทรัพยากรธรรมชาติที่เหลือใช้มาใช้ประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยน้ำชีวภาพเพื่อการบำบัดน้ำ

5. การประชาสัมพันธ์

จัดให้มีป้ายประชาสัมพันธ์ จัดทำแผ่นพับ วารสาร เชิญสื่อมวลชนร่วมทำข่าว ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น จัดทำ Website แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

1. การเพิ่มเจ้าหน้าที่ในเรื่องของการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ให้เพียงพอต่อความต้องการ โดยให้คนภายในชุมชนควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้น
2. ควรเพิ่มรูปแบบและกิจกรรมต่างๆ ในการท่องเที่ยวเสริมเข้ามาให้มากกว่าเดิม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้การเพิ่มรูปแบบกิจกรรมใหม่ๆ ต้องคำนึงถึงการไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนด้วย
3. การมีส่วนร่วมในชุมชน ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยวมากจนเป็นที่พอใจ แต่ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดเลยเข้าร่วมน้อย ควรจัดกิจกรรมหรือเชิญชวนให้ชาวบ้านทั่วไปเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวและเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการในชุมชนต่อไป
4. ควรจัดให้มีการประกวดผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน เพื่อพัฒนาฝีมือและรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความทันสมัย และมีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนมีคุณภาพและความหลากหลาย ส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้น และอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวพักอยู่ในหมู่บ้านนานขึ้น และมีการใช้จ่ายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เป็นงานที่ครอบคลุมในเนื้อหาที่กว้าง ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ และองค์กรเอกชน เช่น ควรจัดให้มีการประชุมของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กรมป่าไม้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรเอกชน และมหาวิทยาลัยที่ใกล้

กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น

2. การท่องเที่ยวเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในการเพิ่มรายได้ของประเทศไทย ควรพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว โดยเน้นให้สมาชิกภายในชุมชนเป็นผู้จัดการและดูแลกันเอง โดยให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาคนซึ่งจะนำไปสู่ชุมชนพึ่งตนเองได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น
2. ควรมีการศึกษาบทบาทของภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงองค์กรเอกชน ต่อการสนับสนุนการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน
3. ควรมีการศึกษาผลกระทบวิถีชีวิตของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว. (2549). “การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณี: บ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2553). เข้าถึงเมื่อ 8 กันยายน. ข้อมูลการท่องเที่ยว. เข้าถึงได้จาก <http://www.mots.go.th>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). เข้าถึงเมื่อ 7 กันยายน. รูปแบบการท่องเที่ยว. เข้าถึงได้จาก <http://thai.tourismthailand.org/home/search/search-result/index.php?id=935&L=2&txtsearch=พัทลุง>
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์. (2553). เข้าถึงเมื่อ 7 กันยายน. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย. เข้าถึงได้จาก <http://eb3.dnp.go.th/wildlifeweb/animConserveDepView.aspx?depId>
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2550). “แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่ พ.ศ.2550.” กุมภาพันธ์.
- จกมลพัชร เจตนะจิตร์. (2546). “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณี: โครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐวุฒิ สิทธิชัย. (2551). “แนวทางการพัฒนาการจัดการกิจกรรมอนุรักษ์บริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬามหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงใจ หล่อธนะวิชย์ และ โยชิโร อิวะสะ. (2545). โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เทศบาลตำบลพนาสูง. (2553). เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน. ข้อมูลพื้นฐาน. เข้าถึงได้จาก http://www.phanangtung.go.th/center/website/management/website_drop/index_menu.php?site=406&page_id=6482&control=

- ธนธรณ์ ทองหอม. (2547). การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. ม.ป.ท.
- นาถนเรศ อาภาสุวรรณ. (2552). “การศึกษาปัจจัยการเกิดน้ำท่วม เพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และแนวทางป้องกันบรรเทาในบริเวณลุ่มน้ำย่อย ทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก จังหวัดพัทลุง.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพื้นที่ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นิตา ชัชกุล. (2550). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วิ.พรีนซ์ (1991).
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- เบญจมาศ อุทกศิริ. (2549). “งานบริการท่องเที่ยว.” เอกสารการประกอบการสอนการงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนสมุทรปราการ.
- ปิยะพงษ์ มั่นกลิ่น. (2554). “ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรี เพื่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัฒนจิตา พิระภักไพศาล. (2547). “การศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวใต้ทะเลบริเวณเกาะล้าน.” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรรณี จุฑานนท์. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ภาคภูมิ พรหมมานพ. (2551). “ธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษา “กลุ่มผลิตภัณฑ์จากกระชูด” ของชุมชนหมู่บ้านบริเวณทะเลน้อย อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. (2538). ECO-TOURISM: การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. จุลสารการท่องเที่ยวปีที่ 14, 3 เดือนกรกฎาคม - กันยายน 2538. ม.ป.ท.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. ม.ป.ท.
- วรัญญา เวียงอำพล. (2546). “การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย.” สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- วรรณ วลัยวานิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิภาวรรณ แสงขาว. (2552). “หลักการมัคคุเทศก์เบื้องต้น.” เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นรายวิชาหลักการมัคคุเทศก์เบื้องต้น สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สันติ บางอ้อ. (2546). เข้าถึงเมื่อ 8 กันยายน. **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. เข้าถึงได้จาก <http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2003q3/article2003july31p3.htm>
- สุรีย์ บุญญานุกพงศ์และคณะ. (2552). **การจัดการท่องเที่ยวชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา ชุมชนประวัติศาสตร์ขุนตาน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุทธิดา สิริบุญหลง. (2549). **การพัฒนาแบบยั่งยืน: กระบวนการกระทำทางเศรษฐกิจสังคม (Metabolism) และการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี วังสไพจิตร. (2546). **รูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: คณะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เสกสรร สายสีสอด. (2545). “ระบบสารสนเทศเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว.” เอกสารประกอบการสอน สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). เข้าถึงเมื่อ 8 กันยายน. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**. เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. (2543). **ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย**. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: ไทยเอนจิเนียริ่ง.
- อภิวัฒน์ ภูริศิวารักษ์. (2551). “การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาพื้นที่ บ้านฝั่งท่า หมู่ 5 ตำบลจังก์พง อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุดม เขยกีวงศ์. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน
จังหวัดพัทลุง

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลพนาสูง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง/หน้าที่รับผิดชอบ.....

1. นโยบายหรือแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อยประกอบด้วยข้อสำคัญอะไรบ้าง มีการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหรือไม่ อย่างไร

.....

2. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อยควรเป็นเช่นไร

.....

3. สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย ได้มีการคำนึงถึงด้านต่างๆ ดังนี้ หรือไม่ อย่างไร

3.1 การคำนึงถึงสภาพแวดล้อม

.....

3.2 การคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

.....

3.3 การคำนึงถึงการดูแลรักษา

.....

3.4 การคำนึงถึงการจัดการของเสีย

.....

4. สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวหรือไม่

.....

5. ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อยมีมากน้อยเพียงใด และต้องการที่จะอบรมเพิ่มเติมความรู้หรือไม่

.....

6. องค์การบริหารส่วนตำบลพนาสูงมีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อยให้กับประชาชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

6.1 การปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

.....

6.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

.....

6.3 แนวทางในการพัฒนาร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

.....

6.4 อื่นๆ

.....

7. ประชาชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือร่วมกันปฏิบัติเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อยหรือไม่ อย่างไร

.....

8. อธิบายถึงปัญหาด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย รวมถึงแนวทางการแก้ไขควรเป็นเช่นไร

8.1 ปัญหาและการแก้ไขด้านการดำเนินการ

.....

8.2 ปัญหาและการแก้ไขด้านการดูแลรักษา การฟื้นฟู การพัฒนา

.....

8.3 ปัญหาและการแก้ไขด้านการประชาสัมพันธ์

.....

8.4 ปัญหาและการแก้ไขด้านงบประมาณ

.....

8.5 ปัญหาและการแก้ไขด้านบุคลากร

.....

8.6 ปัญหาและการแก้ไขด้านอื่นๆ

.....
 9. การเตรียมแนวทางการดำเนินงานเพื่อรองรับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ซึ่งประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ เป็นอย่างไร

9.1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวไทย

9.2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดมาตรการในการแก้ไขกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยสามารถมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

9.3 การพัฒนาสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พัฒนามาตรฐานของสินค้าบริการ และการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว

9.4 การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ โดยดำเนินการตลาดเชิงรุก ดึงงาน และจัดงานแสดงต่างๆ

9.5 ส่งเสริมกระบวนการร่วมมือกันของภาครัฐในการท่องเที่ยว

.....
 10. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน
จังหวัดพัทลุง

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ประชากรในท้องถิ่น ตำบลพนาสูง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

อาชีพ.....

ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่แห่งนี้.....

1. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

1.1 ด้านการประกอบอาชีพ

.....

1.2 ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

.....

1.3 ด้านสาธารณสุขและสิ่งอำนวยความสะดวก

.....

1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม

.....

1.5 ด้านอื่นๆ

.....

2. ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย

2.1 ด้านการประกอบอาชีพ

.....

2.2 ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

.....

2.3 ด้านสาธารณสุขและสิ่งอำนวยความสะดวก

.....

2.4 ด้านสิ่งแวดล้อม

2.5 ด้านอื่นๆ

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย และการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป

4. ท่านต้องการความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ในการให้ความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อยหรือไม่ อย่างไร

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษาทะเลน้อย ตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน
จังหวัดพัทลุง

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทะเลน้อย

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ภูมิลำเนา.....

จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยว.....ครั้ง

1. จุดดึงดูดใจที่ทำให้ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวทะเลน้อยคืออะไร

.....

2. ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย เช่น ภูมิอากาศ พันธุ์ไม้ และสัตว์ป่า ท่านคิดว่าเกิดความคุ้มค่าในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด และเป็นอย่างไรบ้าง

.....

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เส้นทางคมนาคม ที่พัก ที่จอดรถ ร้านอาหารและร้านขายของ ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว ห้องสุขา มีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่

.....

4. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทะเลน้อย ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารบ้างหรือไม่ ถ้าได้รับท่านได้รับจากสื่อใด

.....

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล ที่อยู่	นางสาวปภาวดี แสงไพศาล 89/9 หมู่ 7 แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10170
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2549	สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจทั่วไป จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2551	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2550-2552	เจ้าหน้าที่บริการลูกค้า ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป บริษัท อิน-ไทย อินเตอร์เทรด จำกัด